БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 124 (6153) ИЮНИИН 20 ВТОРНИК 1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Зориг бадаруулагша советскэ патриотизм

Москвада боложо байгаа СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси болбол большевигүүдэй партиие ба советскэ Правительствые тойрон, нүхэр Сталиниие тойрон нигтаар жагсаһан манай оронoй арадуудай морально-политическэ нэгэдэлые ба хани барисаае, ажалшадай дүлэтэ советскэ патриотизмые гайхамшагта тодоор харуулна.

Верховно Соведэй депутадууд болбол манай оронoй арадай ажахын ба культурна байгуулалтын саашанхи дэбжэлтын угаа ехэ удхашанартай асуудалнуудые зүбшэжэ байна. Депутат бүхэнэй хэлэһэн үгэ болбол социалистическэ оронойнгоо ашаг туһа ба һалбаран хүгжэлтэ тухай патриотическа анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй. Депутадууд болбол Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэри доро советскэ арадай туйлаһан амжалтанууд тухай өөрынгөө социалистическэ Эсэгэ ороноор омогорхохо ёһоороо омогорхохо мэдэрэлтэйгээр хэлэнэ.

Манай оронoй дайнай хойто тээхи ажахын хүгжэлтэ болбол капиталистическэ системэһээ орходоо ажахын советскэ социалистическэ системын агууехэ булюу хүсэтэй байһаниие шэнэ хүсэтэйгөөр харуулна. СССР-эй арадай ажахы шэнэ хүсэтэ дэбжэлтэ туйлажа байна. Промышленность ба хүдөө ажахы гүрэнэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэнэ, үлүүгөөр дүүргэнэ. СССР-эй промышленность 1949 оной һүүлшын кварталда промышленна продукци һара бүридэ дунда зэргээр үйлэдбэрилэн гаргалгаар дайнай урда тээхи хэмжээе табин гурбан процентээр дээшэлээ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тоохото ба техническэ хэдэн культурануудай валова ургасань мүн лэ дайнай урда тээхи 1940 оной хэмжээнһээ үлүүбэ. Байгаалиие хубилгаха сталинска түсэб ба ниитын малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Экономикын ургалтанай үндэһэ һуури дээрэ советскэ арадай материальна тэниглэн байдал ба культурна хэмжээ дээшэлнэ.

Өөрынгөө советскэ Эхэ оронoй ашаа туһада ажалшад ямар ехэ шэн зоригтойгоор хүдэлмэрилдэг тухай, өөрынгөө социалистическэ Эхэ орондо инаг дурлалай мэдэрэлынь, советскэ патриотизмын мэдэрэлынь бүхы арадуудта айхабтар ехэ байһан тухайнь СССР-эй бүхы национальностьнуудай түлөөлэгшэд сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ хөөрэнэд. Советскэ патриотизмын зориг бадаруулагша агууехэ хүсэн болбол Эхэ оронойнгоо ашаа туһада олон миллион советскэ хүнүүдэй хэһэн творческо ажал дотор бэелүүлэгдэн харагдана.

«Советскэ патриотизмын хүсэниинь, —гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ,—өөрынгөө үндэһэ һууринда расова гү, али националистическэ үзэл бодолнуудтай бэшэ, харин арадай зүгһөө советскэ Эхэ орондоо гүн ехэ этигэлтэй ба үнэн сэхэ байһанда, манай оронoй бүхы нацануудай ажалшадай ахадуугай хани барисаанда байна. Советскэ Союзай арадуудай национальна уг заншалнууд ба бүхы ажалшадай ажабайдалай юрэнхы интересүүд советскэ патриотизм соо найралдан зохилдоно. Советскэ патриотизм гээшэ манай оронoй бүхы нацануудые ба арадуудые илган һалгаадаг бэшэ, харин нэгэ бүлэ ахадуунар болгон нэгэдхэдэг юм».

Ородууд ба украинецууд, белоруссууд ба казагууд, грузинууд ба узбегүүд, азербайджанецууд ба молдаванууд, латышууд, ба туркменүүд, СССР-эй бүхы арадууд болбол коммунистическэ обществые байгуулгын, өөрынгөө түрэл советскэ гүрэнэй хүсэ шадалые ба илагдашагүйе бэхижүүлгын хэрэгтэ тэдэнэй үндэһэн интересүүдэй нэгэн ниитэ ба таһаршагүй холбоотой байһанай мэдэрэлээр нэбтэрэнхэй гээшэ.

—Эндэ, Кремлёвско Ордон соо, СССР-эй Гүрэнэй бюджедые зүбшэн хэлсэхэеэ ба баталхаяа арадай депутадуудай-эльгэмэлнүүдэй сугларха бүринь,—гэжэ Туркменскэ республикаһаа ерэһэн депутат А. Сарыев өөрынгөө үгэ соо мэдүүлээ,—манай оронoй арадай ажахын ба культурын гайхамшагта ехэ туйлалтануудаар омогорхохо ёһоороо омогорхохо мэдэрэл түрэдэг.

Бидэнэр, советскэ хүнүүд, капиталистическэ обществоһоо манай социалистическэ обществын угаа ехэ хүсэтэй ба булюу һайн байһаниие үдэр бүхэндэ мэдэжэ ябанабди. Энээнэй гайхамшагта тодо жэшээнь манай союзна Гүрэнэй бюджет мүн болоно. Арадай ажахые финансировалха сталинска түсэбүүд болбол хододоо арадай интересүүдые эшэ баримталдаг, амгалан тайбан байгуулгын ба ажалшадай материальна байдалые һайжаруулгын зорилго табидаг.

Ленин—Сталинай партиин сэсэмэргэн национальна политика болбол СССР-эй арадуудай хоорондын национальна амяарланги ба национальна этигэлгүй байдалые бүримүһэн усадхаха ябадал хангаад, арадуудай ахадуугэй хани барисаае һалбаран бадаруулаа, бүхы расануудай ба нацануудай адли тэгшэ эрхын советскэ идеологиие мандуулаа. Манай оронoй арадуудай хани барисаан хадаа Эсэгэ оронoо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ шэрүүн шанга шалгалтануудые дабажа гараһан ба дайнай хойто тээхи сталинска табанжэлые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ шэпэ хүсэтэйгөөр тодорон гараһан байна.

Советскэ Союзай арадууд болбол арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба саашадань хүгжөөхэ зорилгонуудые шиидхэжэ байхадаа, бэе бэедээ ахадуугэй туһаламжа ба дэмжэлгэ хүргэлсэнэ.

Украинын, Белоруссиин, Молдавиин, Латвиин, Литвагай ба Эстониин депутадууд болбол Фашистска эзэмдэгшэдэй һандаргаһан арадай ажахые һэргээн бодхоолгодонь эдэ республикануудта Советскэ Союзай бүхы арадуудай туйлай ехэ туһаламжа үзүүлһэн тухай үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэһэн үгэнүүдые хэлэбэ. «Советскэ Украинын арад,—гэжэ депутат М. С. Гречуха мэдүүлээ,—бидэндэ хүргэһэн сэгнэгдэшэгүй ехэ туһаламжын түлөө агууехэ ород арадта, ахадуу республикануудай бүхы арадуудта. манай большевистскэ партида, советскэ Правительствода ба түрэл Сталинда хэтэ заяандаа баяр баясхалан хүргэжэ ябаха».

Коммунизмын түлөө тэмсэлдэ Советскэ Союзай ажалшадай ниитэ интересүүдтэй байһанайнь үндэһэ һуури дээрэ социалистическэ Эхэ орондоо инаг дурлалай үндэр дээдэ ба һаруул һайхан мэдэрэл хүгжөө. Зориг бадаруулагша советскэ патриотизм болбол советскэ обществын хүгжэлтын түгэлдэр хүсэнүүдэй нэгэниинь мүн. Советскэ Союзай хизааргүй үргэн газар дайда дээгүүр—фабриканууд ба заводууд дээгүүр, руднигууд ба шахтанууд дээгүүр, колхозуудта, МТС-үүдтэ ба совхозуудта—хаа хаанагүй советскэ хүнүүдэй зохёон байгуулхы эршэтэ ажал ябажа байна. Эхэ оронойнгоо үмэнэхи патриотическа арюун уялгаяа олон миллион ажалшадай мэдэрһэн ябадал болбол ажалай үндэр бүтээсын түлөө, түүхэй эдые ба материалнуудые арбилхын түлөө, колхозно ба совхозно тарялан дээрэ үндэр баян ургаса абахын түлөө бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөндэ харагдана.

— Амгалан байгуулалтын бүхы һалбаринуудта туйлагдаһан манай гайхамшагта амжалтанууд,—гэжэ Литовско республикаһаа депутат Ю. Матулис мэдүүлээ,—ажалай шэнэ баатаршалгануудта советскэ хүнүүдые зоригжуулна, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын хүсэнүүдые бэхижүүлнэ. Өөрынгөө гайхамшаг һайхан Эхэ орондо патриотическа омогорхолоор түгэс байһан Советскэ Союзай арадууд алдарта коммунистическэ партиие тойрон, манай гениальна вождь ба багша, бүхы арадуудай агууехэ хани нүхэр Сталиниие тойрон үшөө нигтаар жагсажа байна.

Советскэ гүрэнэй агууехэ амжалтанууд советскэ хүнүүдые баясуулна, капиталистическэ богоолшолгодо эсэргүү тэмсэлдэ бүхы оронуудай ажалшадые зоригжуулна. Советскэ Союз болбол бүхы ажалшадай һаруул гэрэл ба этигэл найдабари мүн, эрхим һайн ерээдүйн түлөө, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэгшэ бүхы хүнүүдэй зам заагша одон мүн.

Советскэ Союзай эб найрамдалда дуратай политикые бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэн эдэбхитэйгээр дэмжэнэ. Шэнэ дай үүдхэгшэдтэ эсэргүү тэмсэл, арадуудай хоорондын эб найрамдалай ба хани харилсаанай түлөө СССР-эй хэлбэришэгүй сэхэ ба эрид шууд тэмсэл болбол бүхы оронуудтахи олон зуун миллион ажалшадай һайшаалые ба дэмжэлгые манай орондо олгоо.

Советскэ арад болбол коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро туйлаһан, Эхэ оронойнгоо ашаа туһада хэһэн тэмсэлэйнгээ ба зохёон байгуулхы ажалайнгаа үрэ дүнгүүдөөр омогорхохо ёһоороо омогорхоно. Зүгөөр, советскэ хүнүүд туйлаһанаараа һанаагаа амардаггүй. Үндэр патриотическа мэдэрэлээр хүтэлэгдэжэ ябаһан тэдэнэр болбол манай оронoй үдэрһөө үдэртэ ургажа ба бэхижэжэ байхыень, сталинска эбдэршэгүй хани барисаагаар нэгэдхэгдэһэн бүхы социалистическэ нацануудай экономикын ба культурын үшөө ехээр сэсэглэн бадаржа байхыень хүсэнэ.

Советскэ арад болбол большевигүүдэй партиин шалтарһан хүтэлбэри доро, агууехэ Сталинай гениальна ударидалгаар урагшаа, коммунизмын илалта тээшэ бата найдамтайгаар зорижо ябана.

(«Правдын» июниин 18-най түрүү бэшэг)

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси

Союзай Соведэй 1950 оной июниин 17-ной заседани тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Июниин 17-до, үдэрэй 2 часта, Кремльдэ, Кремлёвско Ехэ Ордон соо Союзай Соведэй 5-дахи заседани болобо.

Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **М. А. Яснов** түрүүлэгшээр байба.

Союзай Совет болбол СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджет тухай элидхэлээр үгэ хэлэлгые болюулха тухай шиидхэбэри баталан абаад, СССР-эй финанснуудай Министр **А. Г. Зверевэй** түгэсхэлэй үгые шагнаба.

Депутат **Л. Р. Корниец** гэгшын дурадхалаар Союзай Совет болбол бюджет баталха иимэ гуримые баталан абана гэбэл: СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджедые орошонууд ба гаргашануудай бүлэгүүдээр, союзна бюджедые — орошонууд ба гаргашануудай юрэнхы дүнгүүдээр, голосовалха, СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджет тухай Хуулиин проектые тус тус статьягаарнь голосовалха.

Союзай Совет СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджедые, мүн СССР-эй 1948 оной ба 1949 онуудай Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоое нэгэн дуугаар баталба. «СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджет тухай Хуули» тус тус статьянуудаараа, удаань бүхы дээрээ нэгэн дуугаар баталагдаба.

Союзай Совет СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталалгада ороно. Энэ асуудал тушаа элидхэлые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь депутат **А. Ф. Горкин** хэбэ.

Союзай Совет болбол «Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиие СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй түсэблэлгын комитет болгон шэнэдхэн байгуулха тухай», «Арадай ажахые материально-техническэ хангалгын СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитет байгуулха тухай», «Түрүү техникые арадай ажахыда нэбтэрүүлхэ тушаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедые байгуулха тухай», «Городской барилгын ниитэсоюзна Министерствые байгуулха», «СССР-эй Уһан-Сэрэгэй Министерство байгуулха тухай», «СССР-эй хлопководствын Министерствые байгуулха тухай» «СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй барилгын хэрэгүүдэй Гүрэнэй комитедые байгуулха тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые нэгэн дуугаар баталаад, СССР-эй Конституциин 70, 77 ба 78-дахи статьянуудта зохихо хубилалтануудые оруулха тухай тогтоол абана.

Удаань, депутат **А. Ф. Горкин** болбол Союзай Соведэй Түрүүлэгшын дүрбэн орлогшонорые Союзай Соведэй һунгаһантай, мүн Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшын дүрбэн орлогшонорые Национальностьнуудай Соведэй һунгаһантай дашарамдуулан СССР-эй Конституциин 42 ба 43 статьянуудта хубилалтануудые оруулха тухай хуулиин проектые Союзай Соведэй баталамжада табина.

Энэ оной мартын 8-да эб найрамдалай тала баригшадай Бүхы дэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй делегаци СССР-эй Верховно Соведтэ ерэжэ, бүхы оронуудай парламентнуудта эб найрамдалай тала баригшадай Бүхы дэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй хандалгые Союзай Соведэй Түрүүлэгшэдэ ба Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэдэ барюулһан байгаа гэжэ Түрүүлэгшэ соносхоно.

Союзай Совет болбол эб найрамдалай тала баригшадай Бүхы дэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй делегациин СССР-эй Верховно Соведтэ ерэһэн тухай мэдээсэлые Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани дээрэ шагнаха гэһэн шиидхэбэри абаба.

Энээгээр Союзай Соведэй 5-дахи заседани хаагдаба.

Национальностьнуудай Соведэй 1950 оной июниин 17-ой заседани тухай ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Июниин 17-до, үдэрэй 6 часта, Кремльдэ, Кремлёвско Ехэ Ордон соо Национальностьнуудай Соведэй 5-дахи заседани болобо.

Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Ж. Шаяхметов** түрүүлэгшээр байба.

Национальностьнуудай Совет болбол СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджет тухай элидхэлээр үгэ хэлэлгые болюулха тухай шиидхэбэри баталан абаад, СССР-эй финанснуудай Министр **А. Г. Зверевэй** түгэсхэлэй үгые шагнаба.

Депутат **И. С. Хохловой** дурадхалаар Национальностьнуудай Совет болбол бюджет баталха иимэ гуримые баталан абана гэбэл: СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджедые орошонууд ба гаргашануудай бүлэгүүдээр, союзна бюджедые—орошонууд ба гаргашануудай юрэнхы дүнгүүдээр голосовалха, СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджет тухай Хуулиин проектые тус тус статьягаарнь голосовалха.

Национальностьнуудай Совет СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджедые, мүн СССР-эй 1948 оной ба 1949 онуудай Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоое нэгэн дуугаар баталба. «СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджет тухай Хуули» тус тус статьянуудаараа, удаань бүхы дээрээ нэгэн дуугаар баталагдаба.

Национальностьнуудай Совет СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталалгада ороно. Энэ асуудал тушаа элидхэлые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь депутат **А. Ф. Горкин** хэбэ.

Национальностьнуудай Совет болбол «Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиие СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй түсэблэлгын комитет болгон шэнэдхэн байгуулха тухай», «Арадай ажахые материально-техническэ хангалгын СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитет байгуулха тухай», «Түрүү техникые арадай ажахыда нэбтэрүүлхэ тушаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедые байгуулха тухай», «Городской барилгын ниитэсоюзна Министерствые байгуулха», «СССР-эй Уһан-Сэрэгэй Министерствые байгуулха тухай», «СССР-эй хлопководствын Министерствые байгуулха тухай», «СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй барилгын хэрэгүүдэй Гүрэнэй комитедые байгуулха тухай», СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые нэгэн дуугаар баталаад, СССР-эй Конституциин 70, 77 ба 78-дахи статьянуудта зохихо хубилалтануудые оруулха тухай тогтоол абана.

Удаань, депутат **А. Ф. Горкин** болбол Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшын дүрбэн орлогшонорые Союзай Соведэй һунгаһантай, мүн Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшын дүрбэн орлогшонорые Национальностьнуудай Соведэй һунгаһантай дашарамдуулан СССР-эй Конституциин 42 ба 43 статьянуудта хубилалтануудые оруулха тухай хуулиин проектые Национальностьнуудай Соведэй баталамжада табина.

Энэ оной мартын 8-да эб найрамдалай тала баригшадай Бүхы дэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй делегаци СССР-эй Верховно Соведтэ ерэжэ, бүхы оронуудай парламентнуудта эб найрамдалай тала баригшадай Бүхы дэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын Комитедэй хандалгые Союзай Соведэй Түрүүлэгшэдэ ба Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэдэ барюулһан байгаа гэжэ Түрүүлэгшэ соносхоно.

Национальностьнуудай Совет болбол эб найрамдалай тала баригшадай Бүхы дэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй делегациин СССР-эй Верховно Соведтэ ерэһэн тухай мэдээсэлые Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани дээрэ шагнаха гэһэн шиидхэбэри абаба.

Энээгээр Национальностьнуудай Соведэй 5-дахи заседани хаагдаба.

НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДТЭ

СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджет тухай ба СССР-эй 1948 ба 1949 онуудай Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай элидхэлээр үгэ хэлэлгэ

Депутат Б. Н. Черноусовай үгэ

(ҺУНГУУЛИИН ОМСКО ОКРУГ)

Нүхэд депутадууд! СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ ба баталамжада Правительствоор табигдаһан СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджет хадаа манай оронoй арадай ажахын ба соёл культурын саашанхи хэлбэрилтэгүй ургалтые, советскэ арадай материальна тэниглэн байдалай шэнэ дэбжэлтые харуулна.

Советскэ арад болбол өөрынгөө тэмсэлэй ба ажалай үрэ дүнгүүдээр, өөрынгөө Эхэ оронoй амжалтануудаар, тэдэ бүгэдые эмхидхэгшэ манай алдарта большевистскэ партяар, манай бүхы илалтануудай агууехэ үүсхэн зохёогшо нүхэр **Сталинаар (альга ташалганууд)** омогорхохо ёһоороо омогорхоно.

Бүхы оронoй арадай ажахын амжалтатай хүгжэлтэ хадаа Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын бюджет дотор мүн лэ харагдана. 1949 ондо РСФСР-эй бюджет орошын талаар 102,8 процент дүүргэгдэжэ, 53 миллиард түхэриг болоһон ба дайнай урда тээхи бюджедые хоёрһоо үлүүтэй дахин үлүүлһэн байна. Энэ жэлдэ Федерациин бюджедэй шэнэ ургалта хараалагдана. Тэрэнэй орошын хубинь, мүн тэрэшэлэн республиканска ба нютагай арадай ажахые мүнгэн зөөреэр хангалгатай холбоотой гаргашанууд нилээд ехэ болохо байна. Зүбхэн лэ гэгээрэлдэ, элүүрые хамгаалгада ба бусад социально-культурна хэмжээ-ябуулганuудта мүнгэн зөөри һомололго үнгэрөөшэ жэлэйхидэ орходоо 2 млрд. түхэриһөө үлүүтэйгээр нэмэхэ юм.

Промышленностиин хүдэлмэриие дам саашадань һайжаруулга, предприяти бүхэнэй шанарай бүхы показательнуудые һайжаруулга ба арадай ажахын бүхы һалбаринуудта байһан резервнүүдые хэрэглэлгэ хадаа бюджедые амжалтатайгаар дүүргэлгын шухала нүхэсэл болоно.

1949 ондо Российска Федераци хадаа ажахын ба культурна байгуулалта дээрэ манай оронoй туйлаһандал адли тиимэ ехэ амжалтануудые туйлаһан байна. Республиканска нютагай ба кооперативна промышленность хадаа 1949 ондо тогтоогдоһон түсэбые валовой продукциин талаар, мүн олон шухала эд хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ талаар үлүүлэн дүүргэһэн байна. Ажахын зарим һалбаринууд, тэрэ тоодо нютагай ба кооперативна промышленность болбол валовой продукци бүтээн гаргаха талаар табанжэлэй даалгабариие дүүргэнхэй.

Республикын хүдөө ажахы мүн лэ ехэ амжалтануудые туйлаба. Хүдөө ажахын культурануудай ургаса ба валовой суглуулгань ехэ болоо, хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые механизацилга нилээд ургаба. Үнгэрөөшэ жэлдэ машинно-тракторна станцинууд тракторна хүдэлмэринүүдэй түсэбые 1948 онойхиһоо 23 процент ехээр үлүүлэн дүүргэһэн байна. 1949 ондо РСФСР-эй колхозуудта малажалай ба тахяагай 46 мянган шэнэ фермэнүүд эмхидхэгдэһэн, бүхы түрэлэй малнуудай ба тахяагай тоо толгой нилээд олошорһон байна.

Үнгэрөөшэ жэлдэ талын ба модото талын районуудта түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 1,5 дахин ехэ гэхэ гү, али 250 мянга гаран гектарта модото полосанууд ба хамгаалгын модо тарингдаһан байна.

Промышленность ба хүдөө ажахые амжалтатайгаар хүгжөөлгэ хадаа ажалшадай ажабайдалай материальна ба культурна хэмжээнэй зогсолтогүй ургалтада туһалһан байха юм. Федерациин городууд ба посёлогуудта коммунальна ажахы нилээд үргэдэһэн ба арад зониие культурна һуудалай талаар хангалга һайжарһан байна. Һургуулинуудай, больницануудай ба культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай тоо таһалгаряагүй ургажа байна.

Хэрбээ өөртөө байһан резервнүүдээ ажахын бүхы һалбаринуудай, тодорхойлон хэлэбэл, нютагай ба кооперативна промышленностиин хүдэлмэринүүдые һайжаруулхын тула сүм хэрэглээд байгаа һаамнай, манай амжалтанууд улам бүри ехэ байха бэлэй.

Российска Федерациин нютагай ба кооперативна промышленность валовой продукци гаргалгын талаар дайнай урда тээхи хэмжээе нэгэ хахадһаа үлүүтэйхэн ахижа гараһаншье һаа, өөрынгөө урда табигдаһан зорилгонуудые муугаар дүүргэнэ. Арад зон болбол үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудые, илангаяа мебель, гэр доторой хэрэгсэлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхэ тушаа, бүтээжэ гаргадаг юумэнэйнгээ шанарые һайжаруулха, ажаһуудалые хангалгын мастерскойнуудые олошоруулха тухай тон зүб эрилтэ табидаг байна.

Өөрын түүхэй эдэй база байгуулга хадаа нютагай ба кооперативна промышленностиин шухалын шухала асуудал болоно, тэрэниие шиидхэлгэһээ энэ промышленностиин саашанхи хүгжэлтэ ехэнхидээ дулдыдаха байна. Предприятинуудай олохон хүтэлбэрилэгшэд түүхэй эдүүдые гол түлэб централизованно фондоор абаха гэжэ мүнөө болотор оролдодог байжа, нютагай түүхэй эдүүдэй ресурснуудые хэрэглэхэ ябадалда оролдолгоёо гарганагүй. Энэ хадаа нютагай промышленностиин хүгжэлтын темпые нэгэ бага барижа байна.

Советскэ организацинуудай, РСФСР-эй нютагай промышленностиин Министерствын ба промкооперациин Управлениин зорилго хадаа түүхэй эдүүдые абаха бүхы арга боломжонуудые бүхы хэмжээгээр ашаглаха, металлопрокадай үйлэдбэрилгые, модон материалнуудай бэлэдхэлгые хүгжөөхэ, элдэб янзын заменительнүүдэй үйлэдбэрилгые ехэ болгохо ба тэрэшэлэн союзна промышленностиин хаядаһые үргэнөөр ба һайнаар хэрэглэхэ ябадал болоно. Тиин союзна министерствонууд хадаа энэ асуудалда ехэ анхарал табидаг болоржо, Правительствын тогтоолтой зохилдуулан, үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудые үйлэдбэрилгэдэ ашаглагдажа боломоор бүхы хаядаһануудые нютагай ба кооперативна промышленностьда һаалтагүйгөөр үгэжэ байха ёһотой.

Капитальна барилгада нилээд ехэ мүнгэн зөөри һомологдохо гэжэ 1950 оной бюджедэй проектээр хараалагдана. Эдэ һомололгонууд РСФСР-эй республиканска ба нютагай ажахын талаар 6 млрд. түхэриг байха байна.

Гэбэшье, барилгын болон проект зохёолгын хэрэгтэ үшөө ехэнүүд дутагдалнууд бии байһаар. Илангаяа тэсэшэгүйнь юуб гэхэдэ, капиталовложениин мүнгэнүүдые олон тоото барилгануудаар бутараан тараалга ба барилгын болзорые удаарuулга болоно. Энэ жэлэй эхиндэ зүбхэн лэ РСФСР-эй министерствонууд ба ведомствонуудаар дүүргэгдээгүй мянгаһаа үлүүтэй барилганууд байһан байна. Хэдэ хэдэн республиканска министерствонууд ба ведомствонуудтэ олон тоото жэжэхэн проектнэ организацинууд бии байна, тэдэнэр проектнэ хүдэлмэриин үндэр шанарые, барилгын үнэ сэнгэй доошолхо ябадалые хангадаггүй, заримдаа хүдэлмэри дээрэ дабталга гаргадаг байна.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси

Депутат Б. Н. Черноусовай үгын түгэсхэл

РСФСР-эй гансахан лэ коммунальна ажахын Министерствын системэдэ 60 шахуу проектнэ организацинууд тоологдоно, тиихэдэ тэрэнэй 29-нь жэлдээ зүбхэн лэ 500—800 мянган түхэригэй проектнэ хүдэлмэри хэдэг байна. Гэхэтэй хамта архитектурын хэрэгүүдые эрхилхэ республиканска Управлениин системэдэ үшөө 75 проектнэ организацинууд бии байна, тэдэнэр мүн лэ бишыхан хүдэлмэри хэжэ, ехэнхидээ коммунальна ажахын Министерствын проектнэ организацинуудай хэдэг хүдэлмэриие хэдэг байна.

Барилгын үнэ сэнгые химдаруулха тухай ССР Союзай Правительствын шиидхэбэритэй зохилдуулан, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет хадаа проект зохёолгын үндэр шанарые проектнэ организацинуудай хангахын тулада жэжэ ба бэе бэеэ дабтан хүдэлмэрилдэг проектнэ организацинуудые томо болгохо тушаа мүнөө хүдэлмэри ябуулжа байна. Мүн барилгын организацинуудай, нэн түрүүндэ, РСФСР-эй гэр байрын-гражданска барилгын Министерствын хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа хэмжээнүүдые абаха ёһотойбди, юуб гэхэдэ, тэрэ Министерство гэр байрын, коммунальна предприятинуудай, культурно-ажаһуудалай эмхи зургаануудай ехэхэн барилга эрхилдэг байна. Гэбэшье, энэ Министерство энэ хүдэлмэреэ мүнөө дээрээ һулаар бэелүүлнэ.

Министерствонууд болон ведомствонүүдэй хүтэлбэрилэгшэд хадаа «ажалай процессүүдые механизацилга бидэндэ шэнэ ба шиидхэхы хүсэн мүн болоно, тэрээнгүйгөөр манай темпнүүдыешье, үйлэдбэриин шэнэ хэмжээнүүдыешье туйлажа болохогүй» («Ленинизмын асуудалнууд», нюур 333) гэһэн нүхэр Сталинай заабариие һанан ябажа, барилгын организацинуудые бүхэжүүлхэ, ажахые болон барилгын хүдэлмэринүүдэй механизацилгые һайнаар эмхидхэхэ ёһотой.

Манай орон дотор капитальна барилгын улам бүри ургажа байһан хэмжээнь, барилгын болзорые хороохо ба үнэ сэнгыень химдаруулха шухала байһан ябадал хадаа барилгын үндэр шанартай ба тэрээнтэй хамта химда сэнтэй материалнуудай үйлэдбэрилгые али болохоор дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго табина.

Үнгэрэгшэ жэлдэ РСФСР-эй барилгын материалнуудай промышленностиин Министерствын предприятинууд, 1948 онтой жэшэхэдэ, хирпиисэ хэлгые 41 процентээр, извёсткые—24 процентээр, гипсые—28 процентээр ехэ болгоһон байна. Гэхэ зуура, стройматериалнуудай предприятинууд өөһэдтөө тогтоогдоһон жэлэй түсэбые хэдэ хэдэн областьнуудта дүүргээгүй байха юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ Мурманска, Пензенскэ, Читинскэ ба Астраханска областьнуудай хирпиисын заводууд хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилөө.

Арадай ажахын хүгжэлтэ барилгын улам ехэ материалнуудые эрижэ байна. Түбхын түрүүндэ мүнөө ажаллажа байгаа предприятинуудай үйлэдбэриин хүсэнүүдые дүүрэнээр хэрэглэхэ хэрэгтэй. Зүбхэн лэ республиканска ба областной мэдэлэй хирпиисын заводуудаар мүнөө байһан зэмсэг түхеэрэлгээ һайнаар ашаглаад, сезонно заводуудай заримыень, түхэреэн жэлдээ хүдэлмэрилдэг болгоо һаа, нэгэ миллиард шахуу тоотой хирпиисые арадай ажахыда нэмэлтэ болгон үгэжэ болохо байна.

Тэрээнһээ гадна, мүнөө үедэ хангалтагүйгөөр хэрэглэгдэжэ байһан үйлэдбэриин хүсэнүүдые эрхимээр ашаглажа, союзна министерствонүүдэй заводуудта хирпиисэ үйлэдбэрилгые ехэ болгохо шухала. Жэшээлхэдэ, хүндэ индустриин предприятинуудые барилгын Министерство хадаа Сталинградска, Владимирска болон Кемеровскэ областьнуудта хирпиисын томо заводуудтай байһан аад, тэдэ заводуудайнгаа хүсые миил 60—80 процент хэрэглэнэ. Мүн зарим бусадшье министерствонүүд хирпиисын заводуудайнгаа үйлэдбэриин хүсые хүсэд бэшээр хэрэглэнэ.

Мүн нютагай ба кооперативна промышленностиин барилгын материалнуудай предприятинуудай хүдэлмэриие һайжаруулга барилгын материалнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ ехэхэн резерв болоно. Барилгын материалнуудай үйлэдбэрилгые, илангаяа тэрээгээр дутажа байһан областьнууд, хизаарнууд ба автономно республикануудта ехэ болгохын тула хэмжээнүүдые абаха, тиигээд үлүү ашаа шэрэхэ ябадалые болюулха шухала. Мүнөө жэшээнь, Башкирска АССР худар Чкаловска ба Куйбышевска областьнуудһаа хирпиисэ асарагдадаг, Калужска областьдо—Ивановска ба Брянска областьнуудһаа, Вологодско областьдо—Ленинградска ба Костромской областьнуудһаа асарагдадаг байна.

Улаан хирпиисэһээ химда сэнтэй байһан ба үйлэдбэрилэгдэхэдөө удаан бэшэ ба улам үндэр механизацитай байһан силикатна хирпиисын үйлэдбэриие илангаяа ехээр хүгжөөхэ хэрэгтэй. Барилгын материалнуудай ассортиментые үргэдхэхэ, хушалта хэхэ ба ханада хэрэглэхэ керамическа блогуудые, жэлихэ, изоляци хэхэ ба бусад материалнуудые ехээр бүтээн гаргаха хэрэгтэй, тэдэниие хэрэглэлгэ хадаа барилгын хүдэлмэринүүдэй үнэ сэнгые нилээд химдаруулжа үгэхэ байна.

Манай социалистическэ хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ мүнгэн зөөри һомологдохо гэжэ гүрэнэй бюджет хараална. Энэ жэлдэ Российска федерациин колхозууд тарилгынгаа талмайе үнгэрөөшэ жэлэйхидэ орходоо 5 млн. үлүүтэй гектараар үргэдхэхэ, хүдөө ажахын культурануудай ургасын саашадаа дээшэлхэ болон колхозуудай ниитын ажахын бүхэжэхэ ябадалые туйлаха ёһотой.

Ниитын малажалые хүгжөөхэ зорилго советскэ органуудай болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй шухала зорилгонуудай нэгэниинь байһан зандаа үлэнэ. 1950 ондо РСФСР-эй колхозуудта эбэртэ бодо малай тоо толгой 13 процентээр, гахайнуудай — 41 процентээр, хони ба ямаадай —16 процентээр ба тахяагай—3 дахин шахуу олон болохо ёһотой.

Энэ түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ тэжээлэй баазые бүхы хэмжээгээр үргэдхэлгэ ба адуу малай харууһые һайжаруулга, мүн тэдэниие һайн байрануудаар хангалга шиидхэхы удхашанартай байна.

Советскэ ба газартаряалангай органууд болбол малажалые хүгжөөхэ эдэ шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэхын тула хэрэгтэй бүхы хэмжээнүүдые абаха ба бүхы малаа һайн тэжээлээр хэрэгтэй хэмжээгээрнь хангаха ёһотой. Байрануудые бариха болон колхозуудта адууһа малай байдал харууһанда зохихо условинуудые тогтоохын тула ябуулагдадаг хүдэлмэриие эрид һайжаруулха хэрэгтэй.

СССР-эй Правительство болбол малажалай байрануудые бариха хэрэгтэ тон ехэ туһаламжа колхозуудта үзүүлнэ. Модогүй районуудай колхозуудые модоор хангахын тулада модо бэлэдхэлэй тусхай конторонууд байгуулагдаһан байна, тэдэ конторонуудта ехэ хэмжээнэй мүнгэн зөөри болон автомашинанууд, тракторнууд ба бусад зэмсэг түхеэрэлгэнүүд үгтэһэн байна.

Гэбэшье, энэ хүдэлмэриин хэды шухала байгаашье һаань, хэдэ хэдэн областьнуудта малажалай байрануудые барилга удаанаар ябуулагдажа, тэрэнэй шанарынь олон колхозуудта муу байха юм. Илангаяа Ульяновска, Саратовска, Кировскэ, Тамбовско областьнуудай ба Чувашска АССР-эй колхозуудта энэ барилга хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй.

Колхозууд ба совхозуудта адууһа малай тоо толгой түргэнөөр ургана. Ниитын малажалые хүгжөөлгын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэ малажалые харууһалхын тула ямар условинуудай байгуулагдаһан дээрэһээ ехэнхидээ дулдыдаха байна. Колхозуудта энэ ехэ ба шухала асуудалые шиидхэхын тула Главсильстройн хүдэлмэриие түрүүшын ээлжээндэ һайжаруулха, тэрэнэй нютагуудтахи организацинуудые бүхэжүүлхэ, техникумүүд ба курсануудта колхозникуудые барилгын мэргэжэлээр һургаха хүдэлмэриие улам үргэнөөр ябуулха ба колхозуудта барилгын саг үргэлжын бригадануудые байгуулха хэрэгтэй.

Колхозуудта барилгын нютагай материалнуудые — хирпиисэ, извёстко, черепицэ үйлэдбэрилхэ ябадалые үргэнөөр хүгжөөхэ ба энэ жэлдэ республикын колхозуудта хирпиисын 5000 предприятинуудые байгуулха түсэбые дүүргэхэ шухала. Барилгын шанар тушаа онсо анхаралаа хандуулха хэрэгтэй. Малажалай хүндэ хүдэлмэринүүдые механизацилха тушаа уридшалан бодожо, малажалай байрануудые шанартайгаар ба үнэ багатайгаар бариха хэрэгтэй. Мүнөө үедэ олон областьнуудта жэжэ колхозуудые томо болголго ябажа байна гэжэ мүн лэ хараадаа абаха хэрэгтэй, тиимэһээ малажалай байрануудай барилга болон һуурин газарнуудые түсэблэлгэ хэхэдээ колхозуудай томо боложо байһан ябадалые хараадаа абаха шухала.

Мүнөө жэлдэ колхозууд ба совхозууд хабарай хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэринүүдые саг соонь ба эмхитэйгээр үнгэргөө. Мүнөө тарилгын хойноһоо харууһа хэхэ, адууһа малдаа тэжээл бэлэдхэхэ, ургаса хуряалгада ба хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлдэ түхеэрхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ хэрэгтэй.

Колхозно полинууд дээрэхи хүдэлмэринүүд ехэ дэбжэлтэтэйгээр ябажа байна, колхозууд, совхозууд ба МТС-үүд энэ жэлдэшье гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байһандань ажаг һэжэг байхагүй.

Нүхэд депутадууд! Социализмын илаһан орондо, манай орондо Гүрэнэй бюджет хадаа арадай аша туһада хүсэд дүүрэнээр таараладаг, ажахы, культура ба наукын таһалгаряагүй ургаха ба советскэ арадай тэниглэн байдалай дээшэлхэ хэрэгтэ зорюулагдадаг байна.

Бюджедые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада ажахын бүхы организацинуудай, предприятинуудай ба эмхи зургаануудай, хүтэлбэрилэгшэд болон нютагай советскэ органууд манай социалистическэ байгуулалтын бүхы һалбаринуудта финансова хүдэлмэриие улам саашадань һайжаруулха тушаа хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

«Өөрынгөө суглууһан мүнгэн зөөреэр ажаһуухадаа бидэнэр болбол копейкэ бүхэниие бодолтойгоор, т. х. мүнөө үедэ тон шухала байһан юумые хүгжөөхэ тиимэ хэрэгтэ ашаглахаар оролдон суглууһан мүнгөө гаргашалха хэрэгтэ илангаяа харуу ба гамтай байха ёһотойбди» (И. Сталин, зохёол, том 7, нюур 320) гэһэн нүхэр Сталинай заабариие хододоо һанажа ябаха ба хүтэлбэри болгожо байха хэрэгтэй.

Алмалтые хаа хаанагүй бүхы юумэндэ бэелүүлхэ, али болохоор үлүү гаргаха, гээлтэ хэхэ ба финансова жаяг заршам эбдэхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ хэрэгтэй.

Советскэ Союзай ажалшад дайнай хойтохи табанжэлые амжалтатайгаар түгэсхэжэ байна. Гүрэнэй түсэбүүдые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөн орон дотор дэлгэрээ. Манай агууехэ социалистическэ Эхэ орониие улам саашадань бүхэжүүлхэ ябадалда зорюулагдаһан арад ниитын творческо үүсхэлые хаа хаанагүй бүхы юумэндэ харанабди.

Манай орон өөрынгөө хүсэ шадалай бадаралтын болон бэхижэлтын замаар найдамтай дабшажа ябана, урагшаа, коммунизмын хүсэд илалта тээшэ дабшажа ябаһан зам дээрэнь советскэ арадые зогсоожо шадаха тиимэ хүсэн байхагүй.

Советскэ арад өөрынгөө зорилгонуудые һайнаар мэдэнэ, урагшаа этигэлтэйгээр харана, юундэб гэхэдэ, тэрэниие илалта тээшэ манай алдарта большевистскэ парти, советскэ правительство, манай агууехэ вождь ба багша нүхэр Сталин хүтэлжэ ябана. **(нэрьемэ альгаташалганууд).**

Союзай Соведэй заседани дээрэ СССР-эй финанснуудай Министр А. Г. Зверевэй хэлэһэн түгэсхэлэй үгэ

Нүхэд депутадууд! СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ ба баталалгада СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр табигдаһан 1950 оной Гүрэнэй Бюджет, мүн тэрэшэлэн 1948 ба 1949 онуудай бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоонууд хадаа Союзай Соведэй заседанинууд дээрэ бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. 1950 оной Гүрэнэй бюджедые депутадуудай нэгэн һаналтайгаар дэмжэлгэ хадаа большевистскэ партиин, агууехэ вождь ба багша нүхэр Сталинай (альгаташалганууд) сэсэмэргэн ударидалга доро дайнай хойто тээхи табанжэлэй түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ, коммунистическэ общество байгуулгада шэнэ амжалтануудые туйлаха тухай советскэ арадай дура зоригые харуулна.

Союзай Соведэй бюджетнэ комисси хадаа СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй доходуудые 1.125,100 мянган түхэригөөр, тэрэ тоодо эрьесын налогоор 733 млн. түхэригөөр, предприятинуудай ба ажахын организацинуудай орошоһоо 236.100 мянган түхэригөөр, барилгануудай налогһоо 50 млн. түхэригөөр, гүрэнэй страхованияар 6 млн. түхэригөөр элдэб бусад налоговой бэшэ орошонуудһаа 100 млн. түхэригөөр нэмээхэ тухай дурадхал оруулһан байна. Дурсагдаһан нэмэлтэ доходуудые гаргашануудһаа доходуудай ехэ байха ябадалые бюджет соо хараалагдаһан ёһоор дээшэлүүлхэ ябадалда зорюулха шухала гэжэ Бюджетнэ комисси тоолоно. Иимэ дурадхалнууд Национальностьнуудай Соведэй Бюджетнэ комиссяар баһа оруулагдаба.

СССР-эй Министрнүүдэй Совет бюджедэй доходуудые ехэ болгохо тухай Бюджетнэ комиссиин дурадхалнуудые хаража үзөөд, Правительство болбол эдэ дурадхалнуудые хүлеэжэ абахада болоно гэһэниие Союзай Соведтэ элидхэхые намда даалгаһан байна.

Зарим депутадууд 1950 ондо бюджедһээ нэмэлтэ мүнгэн зөөри үгэхэ тухай асуудал табиһан байна.

Депутат Клещев болбол хүдөө нютагуудта тээрэмүүдые заһабарилха, һэргээн бодхоохо ба бариха хэрэгтэ мүнгэ үгэхые, Белорусска ССР-тэ нютагай барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхэ предприятинуудые барилгада промбанкын кредит үгэхые гуйһан байна. Депутат Коваленко болбол платина барилгын болон Терек мүрэнэй эрьеые бүхэжүүлхэ нэмэлтэ хүдэлмэринүүдтэ, Грозный городой промышленностиие уһаар хангаха шэнэ барилгануудые эхилхэ ба тэрэнэй проект зохёохо ябадалда, Сунжи голые сэбэрлэхэ ба гуримтай болгохо хэмжээ-ябуулгануудта мүнгэн зөөри һомолхо тухай дурадхал оруулһан байгаа. Депутат Чхубианишвили болбол Грузинска ССР-эй наукануудай Академиин байра барилгада мүнгэн зөөри һомололгые ехэ болгохо гэжэ гуйлта хэһэн байгаа. Депутат Николаев болбол газосланцева завод барилгада мүнгэн зөөри һомолхо тухай дурадхал оруулһан байна. Депутат Ефимов Хабаровска хизаарта загаһанай промышленностиин предприятинуудые капитальнаар барилгада мүнгэн зөөри һомолхо тухай дурадхал оруулһан байгаа.

Депутадууд Гедвилас, Веймер, Расулов, Николаев, Кулиев ба Пантиков гэгшэд хэдэ хэдэн электростанцинуудай барилгын ехэхэн дутуу дундануудые тэмдэглэһэн байгаа. Электростанцинуудай Министерство хадаа баригдажа байгаа станцинуудые саг болзор соонь ашаглалгада оруулгые хангаха тушаа шухала хэмжээнүүдые абаагүй гэжэ тэдэнэр тэмдэглэһэн байха юм. Депутадууд Биляев ба Корниец гэгшэд СССР-эй мяханай ба һүнэй промышленностиин Министерствын олохон предприятинуудай хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилжэ байһан ябадалые, ээзэн бусаябадалһаа нилээд ехэ гээлтэ гаража байдаг тухай, тоһо буйлуулдаг ба сыр шанадаг промышленностиие Министерствын зүгһөө дутамагаар хүтэлбэрилжэ байһан тухай тэмдэглэһэн байна. Депутадууд Ефимов ба Корниец гэгшэд зарим городууд ба районуудта худалдаа наймаанай хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэһэн тухай баримтануудые харуулһан байгаа. Депутат Гречуха хадаа үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудые промышленна Министерствонүүдэй ехээр үйлэдбэрилдэг болохын шухала байһан тухай зааһан байна. Депутадууд Гедвилас, Румянцев ба Белянский гэгшэд гэр байрын барилгын түсэбүүдые зарим Министерствонүүдэй дүүргээгүй байһые тэмдэглээ. Ой модоной ба саарһанай промышленностиин Министерствын, автомобильна ба тракторна промышленностиин Министерствын, загаһанай промышленностиин Министерствын ба бусад зарим Министерствонүүдэй ба ведомствонүүдэй предприятинуудай хүдэлмэридэхи дутуу дундануудта депутадууд үгэ хэлэхэдээ анхаралаа мүн тэрэшэлэн хандуулһан байха юм.

Эдэ шүүмжэлэлнүүдтэ хамаатай байһан Министрнүүд ба ведомствонүүдэй хүтэлбэрилэгшэд хадаа депутадуудай хэлэһэн үгэһөө зохихо тобшололнуудые хэхэ ба тэмдэглэгдэһэн дутуу дундануудые усадхаха тушаа хэмжээнүүдые абаха, баригдажа байгаа предприятинууд, электростанцинууд, гэр байранууд, эмнэлгын ба культурно-ажаһуудалай эмхи зургаануудые түргэнөөр ашаглалгада оруулха тухай депутадуудай хүсэлэлгэнүүдые хараадаа абаха зэргэтэй.

Депутадууд Ундасынов ба Корниец гэгшэд эрьесын налогые түсэблэхэ тушаа, налогой ба суглуулбариин, страховой түлбэриин түсэбые дүүргэхэ тушаа финансова органуудай бэелүүлдэг хүдэлмэридэ шүүмжэлэл хэһэн, мүн тэрэшэлэн зарим финансова органуудай хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые зааһан байха юм. Депутадууд Шубин ба Белянский гэгшэд захиргаанай-ажахын гаргашануудые хороохо тухай асуудал табиһан байна.

Финансова органуудай хүдэлмэридэхи дутагдалнууд тухай депутадуудай шүүмжэлэл зүб байна. СССР-эй финанснуудай Министерство эдэ дутуу дундануудые усадхаха тухай хэмжээнүүдые абажа байна. Финансова органууд болбол СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ депутадуудай хэһэн шүүмжэлэлые анхаралдаа абаха ба тэмдэглэгдэһэн дутуу дундануудые усадхаха ёһотой. Тиихэтэй хамта союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд финансова хүдэлмэридэ анхаралаа ехээр хандуулдаг болохо, финансова органуудай ажал-ябуулгые һайнаар шалгадаг болохо ба тэдэндэ зохихо туһаламжа үзүүлжэ байха ёһотой.

Нүхэд депутадууд! Арадай ажахые, соёл культурые саашадань хүгжөөхэ ба ажалшадай материальна тэниглэн байдалые дээшэлүүлхэ тушаа ехэнүүд зорилгонууд 1950 ондо парти ба правительствоор табигданхай. Эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджедые заатагүй бэелүүлхэ ябадал эригдэнэ. Энээндэ СССР-эй финанснуудай Министерствын ба тэрэнэй нютагай органуудай бүхы хүдэлмэринь шэглүүлэгдэхэ ёһотой. Мүн Министрнүүд, СССР-эй центральна эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, союзна ба автономно республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, ажахын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд гүрэнэй бюджедтэ түлбэринүүдые хэхэ уялгануудаа бүхы предприятинуудай ба организацинуудай дүүргэхэ ябадалые хангаха зэргэтэй. Продукциин өөрынь үнэ сэнгые химдаруулха, предприятинуудай ашагтай туһатайгаар ажаллаха ябадалые дээшэлүүлхэ, товаро-материальна үнэтэ зүйлнүүдэй эрьесые хурдадхаха тухай саашанхи тэмсэлые ябуулха шухала.

1950 ондо барилгын үнэ сэнгые химдаруулха тушаа арадай ажахын тон ехэ зорилго шиидхэгдэхэ ёһотой. Арадай ажахыда байһан нэмэлтэ резервнүүдые элирүүлхэ ба ашаглаха хэрэгтэ улам ехэ анхаралаа хандуулдаг болохо, гүрэнэй мүнгэн зөөриие гаргашалха ябадалда алмалта арбилалтын гуримые наринаар бэелүүлхэ хэрэгтэй.

1950 оной Гүрэнэй бюджедые дүүргэлгэ хадаа агууехэ хүдэлмэринүүдэй дайнай хойто тээхи табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ шэнэ нэмэлтэ болохо байна. Советскэ арад хадаа 1950 ондо гениальна вождь түрэл ба инаг хайрата нүхэр Сталинай хүтэлбэри доро коммунизм байгуулгынгаа шэнэ амжалтануудые туйлахын тула улам ехэ эршэ зоригтойгоор ажаллаха байна **(үни удаан үргэлжэлһэн альгаташалганууд).**

Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ СССР-эй финанснуудай Министр А. Г. Зверевэй хэлэһэн түгэсхэлэй үгэ

Нүхэд депутадууд! СССР-эй правительствоор танай үзэмжэдэ ба баталамжада табигдаһан СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджет ба 1948—1949 онуудай бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоон хадаа Национальностьнуудай Соведэй заседанинууд дээрэ тодорхойгоор зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа, СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд үгэ хэлэхэдээ 1950 оной Гүрэнэй бюджедые хүсэд дүүрэнээр һайшааба, Бюджедые нэгэн һаналтайгаар дэмжэлгэ хадаа большевистскэ партиин ба агууехэ Сталинай хүтэлбэри доро манай орон дотор коммунизм байгуулгын гайхамшагта шэнэ амжалтануудые туйлахаар советскэ хүнүүдэй хэлбэришэгүй эрид шиидэнги байһан тухай гэршэлжэ үгэнэ. **(Үни удаан үргэлжэлһэн альгаташалганууд).**

Национальностьнуудай Соведэй Бюджетнэ комисси хадаа СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй доходуудые 1.125.100 мянган түхэригөөр, тэрэнэй тоодо: эрьесын налогые — 733 млн. түхэригөөр, орошонуудые — 236,1 млн. түхэригөөр, барилгануудай налогые — 50 млн. түхэригөөр, гүрэнэй страхованиин Главна управлениин түлбэринүүдые —6 млн. түхэригөөр ба гүрэнэй эд зөөриие худалдалгаһаа доходуудые — 100 млн. түхэригөөр ехэ болгохо тухай дурадхал оруулһан байна. Эдэ нэмэлтэ доходуудые СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй гаргашануудһаа орошонуудай ехэ байха ябадалда зорюулхые Национальностьнуудай Соведэй Бюджетнэ комисси дурадхаһан байгаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Совет эдэ дурадхалнуудые хаража үзөөд, СССР-эй гүрэнэй бюджедэй доходуудые 1.125.100 мянган түхэригөөр ехэ болгохо ба энэ суммые бюджет соо хараалагдаһан гаргашануудһаа доходуудай ехэ байха ябадалые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулха тухай Национальностьнуудай Соведэй Бюджетнэ комиссиин дурадхалтай Правительство зүбшөөрнэ гэжэ Национальностьнуудай Соведтэ элидхэхые намда даалгаһан байна.

СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджедые зүбшэн хэлсэхэдээ зарим депутадууд болбол хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлгэдэ бюджедһээ мүнгэн зөөри нэмэжэ һомолхо тухай дурадхалнуудые оруулһан байгаа.

Депутадууд Мамаев, Рудь, Казмахов, Прокконен, Газаев, Шишонков ба Додхудоев гэгшэд гэр байрын-коммунальна барилгада, харгы замай барилгада ба городуудые болбосон түхэлтэй болголгодо мүнгэн зөөри нэмэжэ һомолхые гуйһан байгаа. Депутат Абросимов болбол хүдөөгэй һургуулинуудай барилгада, мүн тэрэшэлэн Белорусска ССР-эй гэр байрын фондые капитальнаар заһабарилха ба городуудые болбосон болголгодо нэмэлтэ мүнгэ һомолхо тухай асуудал табиһан байна. Депутат Уразбаев болбол Уфа городто хүүргэ бариха проектно-шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ бюджедһээ мүнгэн зөөри үгэхэ тухай гуйлтатайгаар хандаһан байгаа. Депутат Сарыев хадаа Туркменскэ ССР-эй районно центрнүүдые болбосон болгохо хэрэгтэ мүнгэн зөөри нэмэжэ һомолхо тухай дурадхал оруулаа. Депутат Кецховели Грузинска ССР-эй курортнуудые хүгжөөхэ ба болбосон болгохо тухай асуудал хаража үзэхые гуйһан байна.

Депутадуудай эдэ бүхы дурадхалнууд хадаа арадай ажахын түсэбөөр тогтоогдоһон капитальна хүдэлмэринүүдэй хэмжээе ехэ болголготой холбоотой байха юм. 1950 оной түсэбэй ёһоор, капитальна вложенинүүдэй хэмжээн 1949 ондо энэ зорилгодо гаргашалагдаһанда орходоо нилээд ехэ байна гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Тиимэһээ капитальна вложенинүүдэй түсэбые саашадань нэмэлгэ хадаа арадай ажахын түсэбтэ али нэгэн барилгые нэмэжэ оруулха тухай асуудал нарин нигтаар хаража үзэгдэһэнэй һүүлээр бэелүүлэгдэжэ болохо байна. Капитальна вложенинүүдэй түсэбые дээшэлүүлхэ тухай депутадуудай дурадхалнууд СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр харагдажа үзэгдэхэ ба тус тус ушарта зохихо хэмжээнүүд абтаха байна.

Депутат Мамаев болбол Марийска АССР-тэ гэгээрэлэй ба элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудые заһабарилгада ба түхеэрэлгэдэ мүнгэн зөөри нэмэхэ тухай гуйлтатайгаар хандаһан байгаа. Депутат Прокконен болбол кадрнуудые бэлэдхэхэ ябадалда мүнгэн зөөри нэмэжэ һомолхо тухай асуудал табиһан байна. Эдэ асуудалнууд РСФСР-эй болон Карело-Финскэ ССР-эй Министрнүүдэй Соведүүдээр харагдан үзэгдэхэ ёһотой. Хэрэгтэй болоо һаань, эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула нэмэлтэ мүнгэн зөөри эдэ республикануудай бюджедүүдһээ һомологдожо болохо байна.

Шэнэ лесоинженерна институт эмхидхэхэ тухай депутат Прокконен гэгшын оруулһан дурадхал тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ асуудалые шиидхэхын тулада тус институтта хэрэгтэй материально-техническэ базын, мүн педагогическа кадрнуудай арга-боломжые уридшалан шэнжэлхэ хэрэгтэй.

Депутат Сарыев болбол театрнуудта мүнгэн зөөри бюджедһээ нэмэжэ үгэхэ тухай зууршалһан байна. 1950 ондо Туркменскэ ССР-эй театрнуудые финансировалгын хэмжээн 2,5 миллион түхэригэй гэхэ гү, али үнгэрөөшэ жэлэй гаргашануудай хэмжээгээр хараалагдаһан байна. Энэ сумма хүсэд хүрэмөөр, тэрэниие нэмээхэ хэрэг байхагүй.

(Үргэлжэлэлынь 3 дахи нююрта).

СССР-эй Верховно Совeдэй нэгэдэхи сесси

Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ СССР-эй финанснуудай Министр А. Г. Зверевэй хэлэһэн түгэсхэлэй үгын түгэсхэл

Депутадууд Матулис, Афанасьев, Газзаев ба Кецховели гэгшэд машинно-тракторна станцинуудые, мүн тэрэшэлэн эмнэлгын, научна болон бусад эмхи зургаануудай барилгые ойрын жэлнүүдэй түсэб соо хараалха гэжэ гуйһан байна. Энэ дурадхалнууд 1951 оной арадай ажахын түсэбые зохёохо үедэ харагдаха байна.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд үгэ хэлэхэдээ зарим министерствонууд ба ведомствонуудай хүдэлмэридэ хэдэ хэдэн шүүмжэлэл хэһэн байха юм. Депутадууд Хохлов, Черноусов, Рудь ба Шамахов гэгшэд барилгын материалнуудай промышленностиин Министерствын хүдэлмэридэхи ехэ дутуу дундануудые, тодорхойлон хэлэбэл, нютагай барилгын материалнуудай промышленностиие хүгжөөхэ ябадалда Министерствын зүгһөө зохихо анхаралай табигдаагүй байһые, мүн тэрэшэлэн республиканска промышленностиин предприятинуудые һулаар хүтэлбэрилжэ байһыень тэмдэглэһэн байна. Депутат Хохлов болбол ээзэн үйлэдбэриин ябадалһаа, мүн голодһо гаргалгаһаа ехэ гээлтэнүүдые хэһэн таряаһанай промышленностиин Министерствын ба автомобильна болон тракторна промышленностиин Министерствын хүдэлмэридэхи, мүн тэрэшэлэн продукциин ассортиментые үргэдхэхэ ба шанарыень һайжаруулха ябадалда зохихо анхаралаа табидаггүй байһан мяханай ба һүнэй промышленностиин Министерствын хүдэлмэридэхи ехэ дутуу дундануудые тэмдэглэһэн байна. Депутат Хохлов болбол өөрынгөө автомобильна транспортые Министерствонуудэй һайнаар ашаглалгын шухала байһан тухай хэлэһэн байгаа.

Ажалай резервнүүдэй Министерство ба СССР-эй Госплан хадаа кадрнуудые бэлэдхэлгэ түсэблэхэдөө эндүүрнэ, тэрэнэй эсэстэ зарим училищинууд ба һургуулинууд предприятинуудай хэрэгсээмжые хараадаа абангүйгөөр хүдэлмэришэдые бэлдэнэ гэжэ депутат Михайлов зааһан байха юм. Элүүрые хамгаалгын Министерство, химическэ промышленностиин Министерство, электростанцинуудай Министерство, бусад хэдэн организацинууд ба мүн тэрэшэлэн нютагай Соведүүдэй зарим гүйсэдкомуу хадаа ондоо организацинуудай эзэлжэ байһан һургуулиин байрануудые сүлөөлхэ тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна гэжэ депутат Каиров тэмдэглээ.

Депутадууд Афанасьев ба Газзаев гэгшэд үгэ хэлэхэдээ хүдөө ажахын Министерствын хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые, тодорхойлон хэлэбэл, Главсельэлектро ба Главсельснабай хүдэлмэридэхи ехэхэн дутуу дундануудые тэмдэглэһэн байна. Депутат Кецховели хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые механизацилха ба Грузида хүдөөгэй электростанцинуудые хүгжөөхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын Министерство шухала анхаралаа хандуулнагүй гэжэ тэмдэглээ. Мүн тэрэ хадаа промышленностиин, илангаяа мяханай ба һүнэй промышленностиин Министерствын системын худалдаха базануудай хүдэлмэриие нилээд һайжаруулха шухала байһан ябадалда анхарал хандуулһан байна.

Депутат Шишонков болбол гэр байрын барилгые, Коми АССР-эй городууд болон хүдэлмэришэдэй поселогуудые болбосон болгохо ябадал хангалтагүйгөөр эрхилжэ байһан РСФСР-эй коммунальна ажахын Министерствые, ой модоной ба саарһанай промышленностиин Министерствые болон зам харилсаанай Министерствые шүүмжэлһэн байна. Депутат Кулатов үгэ хэлэхэдээ, Киргизскэ ССР-тэ шулуу нүүрһэнэй уурхайнуудые ашаглаха ябадалда ехэ анхаралаа табихыень шулуу нүүрһэнэй промышленностиин Министерстводэ, геологиин Министерстводэ болон зам харилсаанай Министерстводэ хүсэһэн байна. Депутат Борисов хадаа Якутска АССР-тэ хэдэ хэдэн объектнүүдые шэнээр бариха ба ашаглалгада оруулха ябадалые хэлхеэ холбооной Министерство болон гол мүрэнэй флодой Министерство хойшонь татажа байна гэжэ тэмдэглээ. Мүн эдеэ хоолой промышленностиин Министерствын, ой модоной ажахын Министерствын ба бусад зарим министерствонуудэй хүдэлмэридэ дутуу дунданууд бии гэжэ депутадууд үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ.

Хэлэгдэһэн шүүмжэлэлдэ хамаатай министрнүүд ба ведомствонуудэй хүтэлбэрилэгшэд болбол зохихо тобшолол хэжэ, тэдэ дутуу дундануудые усадхаха тушаа хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Депутат Хохлов болбол зарим финансова органуудай хүдэлмэридэ, тодорхойлон хэлэбэл, хүдөөгэй налоговой түлбэринүүдые суглуулха хүдэлмэридэ дутуу дунданууд бии гэжэ тэмдэглэһэн байгаа. Энэ шүүмжэлэл зүб байна. СССР-эй финанснуудай Министерство болбол налог суглуулха талаар финансова органуудай хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые усадхаха тушаа хэмжээнүүдые абажа байна. Финансова органууд болбол СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай шүүмжэлэлые анхаралдаа абажа, хүдэлмэридөө байһан дутуу дундануудые ойрын сагта усадхаха ёһотой. Мүн тэрэшэлэн союзна болон автономно республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд бюджедтэ түлбэринүүдэй саг соогоо орохо ябадалай хойноһоо хэлэг шалгалтаяа шангадхаха ба финансова органуудта зохихо туһаламжа үзүүлхэнь шухала байна.

Нүхэд депутадууд! Арадай ажахые, культурые саашадань хүгжөөхэ ба ажалшадай материальна тэнигэн байдалые һайжаруулха тушаа 1950 ондо ехэ зорилгонууд парти ба Правительствоор табигданхай. Эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэ хадаа СССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджедые хэлсээнгүй дүүргэхэ ябадал эринэ. Энээндэ СССР-эй финанснуудай Министерствын болон тэрэнэй нютагуудтахи органуудай хамаг бүхы ажалынь шэглүүлэгдэхэ ёһотой.

Өөрын ээлжээндэ Министрнүүд болон СССР-эй центральна эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, союзна болон автономно республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, ажахын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол гүрэнэй бюджедтэ орохо түлбэринүүдэй бүхы предприятинууд болон организацинуудаар дүүргэгдэхэ ябадалые хангаха зэргэтэй. Продукциин үнэ сэнгые химдаруулхын, аша туһатайгаар ажаллаха ябадалые дэшэлүүлхын, товаро-материальна үнэтэ зүйлнүүдэй эрьесые шангадхахын түлөө саашанхи тэмсэл ябуулха шухала.

1950 ондо барилгын үнэ сэнгые химдаруулха тушаа тон шухала арадай ажахын зорилго шиидхэгдэхэ ёһотой. Арадай ажахыда байһан нэмэлтэ резервнүүдые элирүүлхэ ба ашаглаха ябадалда улам ехэ анхаралаа табидаг болохо, гүрэнэй эд хэрэгсэлнүүдые гаргашалхадаа арбилалта хэхэ гуримые наринаар ябуулха хэрэгтэй.

Социалистическэ гүрэнэй 1950 оной бюджедые дүүргэлгэ хадаа дайнай хойто тээхи табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ шэнэ нэмэлтэ боложо үгэхэ байна.

Нүхэд депутадууд! 1950 оной Гүрэнэй бюджет амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ байһандань һэжэг байхагүй. Энэ болбол агуу ехэ Сталинай сэсэн мэргэн хүтэлбэри доро манай социалистическэ Эхэ ороной хүсэ шадалай саашадаа бэхижэхэ ябадалда, урагшаа, коммунизм тээшэ советскэ арадай илалта түгэлдэрөөр дабшаха ябадалда зорюулагдаха байна! (Нэрьемэ альгаташалган).

Түсэбүүдээ уридшалан дүүргэнэ

СССР-эй Верховно Соведэй сессиин нээгдэһэнһээ хойшо республикымнай нютагай промышленностиин Министерствын предприятинуудаар социалистическэ мүрысөөн улам шангадажа байна.

Июниин 7-до шэгнүүр заһабарилдаг завод, оёдолой, гуталай фабриканууд, Сэлэнгын, Кударын промкомбинадууд ба бусад хамта 9 предприятинууд 1950 оной түрүүшын хахадай даалгабаринуудые дүүргэбэ. Сессиин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ Министерство доторoo Улан-Удын мебельнэ фабрика (директорынь нүхэр Букарев) түрүүлжэ ябана. Эндэ шэн зоригтойгоор ажалладаг стахановецуудай тоо үдэр ерэхэ бүри олошорно.

Мебельнэ фабрикын хүдэлмэришэд үнгэрэгшэ май һарынгаа даалгабариие 143 процент дүүргээ һэн. Мүнөө июнь һарынгаа түсэбые аяар хахад һараар уридлан дүүргэнхэй. Тэрэшэлэн шэгнүүр заһабарилгын заводто мүрысөөнэй темп улам шангадана.

А. Беляев.

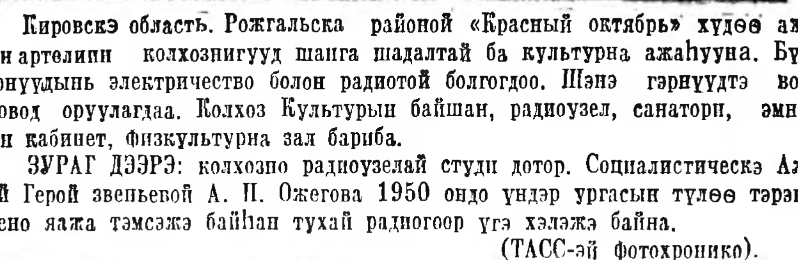

Кировскэ областъ. Рожгальска районой «Красный октябрь» хүдөө ажахын артелиин колхознигууд шанга шадалтай ба культурна ажаһууна. Бүхы гэрнүүдынь электричество болон радиотой болгогдоо. Шэнэ гэрнүүдтэ водопровод оруулагдаа. Колхоз Культурын байшан, радиоузел, санатори, эмнэлгын кабинет, физкультурна зал бариба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозно радиоузелай студи дотор. Социалистическэ Ажалай Герой звеньевой А. П. Ожегова 1950 ондо үндэр ургасын түлөө тэрэнэй звено яажа тэмсэжэ байһан тухай радиогоор үгэ хэлэжэ байна.

(ТАСС-эй фотохронико).

ПАРТИЙНА АЖАБАИДАЛ

Мүрысөөе бодотоор хүтэлбэрилнэ

Колхознигууд ба МТС болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй 1950—51 онуудта бүхы хүдөө ажахын культурануудаар үндэр ургаса хуряаһанайнь түлөө Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо, СССР-эй орден ба медальнуудаар тэдээнине шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ Заиграйн аймагай ажалшадай дунда ехэхэн үйлэдбэриин дэбжэлтэтэйгээр угтагдаба.

Аймагай промышленна предприятинууд ба колхозуудта социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Ажалшадай социалистическэ мүрысөөе партийна эхин организацинууд толгойлон хүтэлбэрилнэ. Димитровэй нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организаци (секретаринь нүхэр Лебедев) колхознигуудай абаһан социалистическэ уялгануудай бэелүүлгые һайнаар эмхидхэнэ. Бригадануудай уялгануудаа дүүргэлгые табан хоног бүхэндэ шалгадаг, мүн хүн бүриин уялгаяа дүүргэлтые үдэр бүри шалгадаг юм. Шалгалтын дүнгүүд бригаданууд ба звенонуудай үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ хододоо зүбшэн хэлсэгдэдэг.

Коммунистнууд хабарай тарилгын үе соо социалистическэ мүрысөөнэй ябаса тухай асуудалые 2 дахин хэлсэжэ, бии байһан дутагдалнуудые усадхаһан байна. Парторганизациин үүсхэл оролдолгоор ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэл олоной дунда дэлгэрүүлэгдэжэ, лодырьнууд ба голодоһо гаргагшад большевистскээр шүүмжэлэгдэжэ, хүмүүжүүлэгдэнэ. Эдэнэй ашаар Димитровэй нэрэмжэтэ колхоз хабарайнгаа тарилгые амжалтатайгаар үнгэрэгэһэн байна.

Партийна организацинууд социалистическэ мүрысөө эмхидхэн, гээгдэгшэдые түрүүшүүлэй зэргэдэ хүргэхэ ба юрэнхыдөө хүгжэлтые туйлаха ёһотой гэжэ нүхэр Сталин маниие һургана. Тиимэһээ, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые өөһэдынгөө хүдэлмэринүүдтэ бүхы колхознигуудай хэрэглэхын тула ехэ юумэ хэхэ шухала. Түрүүшүүлэй дүй дүршэлые ниитэ зоной дунда тарааха арганууд тон олон. Нэн түрүүндэ бригадануудай ба звенонуудай суглаан дээрэ түрүү колхознигууд өөрынгөө дүршэл тухай колхознигуудта ойлгуулан хөөрэжэ үгэдэг байна. Мүн агитаторнууд түрүүшүүлэй хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай колхознигуудай дунда хөөрэлдөө үнгэргэдэг ба ханын газетэ, «дайшалхы хуудаһануудта» тэдэнэй ажалые эли тодоор харуулдаг.

Тельманэй, Кировэй ба Орджоникидзын нэрэмжэтэ ба бусад түрүү колхозуудай партийна эхин организацинууд мүрысөөнэй дүнгүүдые гарган, колхозуудай түрүүшүүлэй амжалтануудые бүгэдын мэдэлдэ хүргэһэн байна. Бүхы таряанажалай бригадануудта показателиин досканууд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнүүдтэнь үдэр бүри колхознигуудай хүдэлмэриин дүнгүүд бэшэгдэдэг юм. Мүн колхозно показателиин ба хүндэлэлэй досканууд бии. Ханын газетэнүүд ба «дайшалхы хуудаһануудта» уялгануудай дүүргэлгын ябаса тухай материалнууд олоор толилогдодог. Бүхы колхознигуудынь хэн, ямар бригада түрүү һууридa ябанаб гэжэ тэндэһээ уншан мэдэжэ байдаг.

Агитаторнууд колхознигуудай дунда хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө колхозойнгоо ажабайдалтай холбон, түрүүшүүлэй амжалтанууд тухай хэлэдэг, ажалдаа хойрогоор хандадагуудыень шүүмжэлдэг. Эдэ колхозуудай клубууд, полевой станууд, тракторна будканууд ба фермэнүүдынь гоёон заһагданхай, абаһан уялгануудаа дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ уряалһан лозунгнууд ба плакадуудаар шэмэгдэнхэй юм.

Эдэ бүгэдын ашаар тус колхозууд үйлэдбэриингөө түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

П. Леушин,
ВКП(б)-гэй Заиграйн аймкомой пропагандист.

Эхин парторганизацинуудай секретарьнарай семинар

Һаяхан, ВКП(б)-гэй Кяхтын аймком колхозуудай болон промышленна предприятинуудай партийна эхин организацинуудай секретарьнарай нэгэ үдэрэй семинар үнгэргэбэ. Семинарта 14 хүнүүд хабаадаа.

Семинар дээрэ Ульяновай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Протасов ба промкомбинадай парторганизациин секретарь нүхэр Силантьев гэгшэд партийна суглаанда бэлэдхэл ба суглаание үнгэргэлгэ тухай элидхэлнүүдые хэһэн байнад. Тэдэнэр өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэлые ойлгосотой һайнаар хөөрэжэ үгөө. Шагнагшад элидхэлэй һүүлдэ тэдэнэртэ олохон асуудалнуудые табижа, бүхы асуудалнуудтаа тодорхой харюунуудые абаһан байна.

Тэрэнэй һүүлдэ секретарьнар энэ асуудалаар өөһэдынгөө дүй дүршэлые андалдан абалсаба. «Улаан субагта» колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Гармаев, Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Будажапов, Сүхын арһанай заводой парторганизациин секретарь нүхэр Гантуров ба ПВЗ-гэй совхозой парторганизациин секретарь нүхэр Самарев гэгшэд өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хэлэбэд, мүн партийна суглаанай бэлэдхэлдэ ба суглаагаа үнгэргэлгэдэ бии байгаа дутагдалнуудаа элирүүлбэд.

Гадна, «ВКП(б)-гэй устав тухай», «Колхозуудай үбһэ хуряалгада бэлэдхэлээ дүүргэхэ ба үбһэ хуряалга дээрэхи хүдэлмэринүүдээ һайнаар үнгэргэхэ зорилгонууд тухай» гэһэн асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

П. Дагбаев.

И. В. СТАЛИНДА АМАРШАЛГАНУУД

Нүхэр И. В. Сталинай 70 наһанай ойтой дашарамдуулан партийна, советскэ болон олониитын организацинуудһаа, ажалшадай коллективүүд, Советскэ Союзай гражданинууд, гүрэнэй ниитын организацинууд ба хилын саанахи элдэб нюурнуудһаа И. В. Сталинай нэрэ дээрэ олон тоото амаршалганууд ороһон байна.

Олон удаан жэлнүүдтэ элүүр энхэ ажаһуухыень нүхэр Сталинда бүхы зүрхэнһөө хүсэһэн амаршалгануудые хүргэбэ:

Сталинград городой холбоошодой коллектив;

«Казахстанская Правда» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Баку городой Семашкогой нэгэдэхи клиническэ больницын хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Бүхэсоюзна Улһанай научно-шэнжэлэлгын институдай научна сотруднигууд, хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

СССР-эй хүдөө ажахын Министерствын Тобольско биофабрикын хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд ба албахаагшадай коллектив;

Барнаульска обозо-бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Харьковска областиин Еласовско МТС-эй хүдэлмэришэд, албахаагшад, трактористнууд, комбайнернууд;

Белорусска ССР-эй наукануудай Академиин ой модоной Институдай сотруднигууд;

Ростовско на-Донугай хүгжэмэй комедиин театрын хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Бакинска гүрэнэй циркын сотруднигууд ба артистнуудай коллектив;

Новосибирск городой Сибирскэ геофизическэ трестын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай коллектив;

Баку город, Азербайджанска ССР-эй наукануудай Академиин энергетическэ институдай научна сотруднигууд;

Чита городой электростанциин хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Украинын КП(б)-гэй Херсонско горком;

Белоруссиин КП(б)-гэй Мозырско горком;

Номгон далайн флодой матросууд, солдадуул, старшинанууд, сержантнууд, офицернүүд, адмиралнууд, генералнууд;

Новороссийск городой хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Польша, Бядки городой модо хюрөөдэхэ заводой хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Варшава городой № 25 эхин һургуулиин һурагшад ба багшанар;

Польшиин нүүрһэнэй промышленностиин Гливицкэ нэгэдэлэй дирекциин хүдэлмэрилэгшэд;

Итали, «Сиан Маркетти» предприятиин хүдэлмэришэд-коммунистнууд;

Болгари, Пловдив городой № 2 автозаһабарилгын заводой хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

Болгари, Плевен городой «Электро» фабрикын хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

Болгари, Вратца городой Георгий Димитровэй нэрэмжэтэ фабрикын хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

Германи, Цербот округой хүн зон ба крейстагай депутадууд;

Чехословаки, Прага городой «Тан» фирмын арһанай заводой хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

Чехословаки, Чешские Будейовице городтохи «Игла» заводой хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

Чехословаки, Прагын «Тофа» гэжэ заводой хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Чехословаки, Карловы Вары городой хүдөө ажахын дээдэ һургуулиин курсантнууд;

Варшава город, Польшын инженернүүд ба технигүүдэй Союзай Главна Правлени;

Варшавска воеводствын профсоюзна конференцидэ хабаадагшад;

Итали, «Унита» газетын редакци ба администраци;

Амстердам, Хаарлемдэ байгаа «Нидерланды—СССР» обществын гэшүүдэй суглаан;

Крамфорс город, Швециин коммунистическэ партиин организаци;

Германи, Юранденбург газар нютагай хүдэлмэришэд-энергетигүүдэй профсоюзай правлени;

Англи, зүүн-урдахи Мидлендын районой Коммунистическэ партиин комитет;

Лондон, Англо-Советскэ обществын залуушуулай комитет;

Пихлавада байгаа «Финляндия — СССР» Обществын Таһаг;

Итали, Имолой Ажалай палата;

«Финляндия — СССР» обществын Аландска отделени;

Болгариин Эсэгэ ороной фронтын Габровска городской ба околийско комитет;

Севлиево город, Болгариин Коммунистическэ партиин околийско конференциин делегадууд;

Болгариин модо дархалагшадай профсоюзай ЦК;

Чехословакиин коммунистическэ партиин Устьн-на-Эльбадахи краевой комитет;

Чехословакиин Коммунистическэ партиин Жилинскэ областиин эдэбхитэдэй суглаан; [illegible]

Буэнос-Айрес город, аргентинскэ врачууд-коммунистнууд;

Берлин город, профессор Герман Кастнер ба д-р Карл Намани;

«Коммунар» комбайнуудай заводой хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд ба албахаагшадай коллектив;

Ленинэй орденто «Ростовуголь» комбинадай № 56 шахтын горнягууд;

Омск городой областной ба городской партийна, советскэ, комсомольско болон профсоюзна организацинуудай баярай суглаан;

Азербайджанай КП(б)-гэй ЦК-гэй ба Бакинска горкомой хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан;

Молдавиин КП(б)-гэй ЦК-гэй дэргэдэхи республиканска партийна һургуулиин һурагшад, багшанар, хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

ВКП(б)-гэй Владимирска горком;

Украинын КП(б)-гэй Уманска горком;

СССР-эй хүдөө ажахын Министерствын Курска механическа заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад;

ВКП(б)-гэй Чувашска обкомой дэргэдэхи партийна курсын һурагшад, багшанар ба албахаагшад;

Рига городой «Вэлери» гэжэ модо болбосоруулгын комбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай коллектив;

Гослесополосой Уральска ой модо хамгаалгын станциин хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Физическэ культурын Ленинградска научно-шэнжэлэлгын институдай сотруднигууд;

Краснодарска ГРЭС-эй хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад;

Верхнеднепровско шудхалгын—механическа заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад;

Первомайска тормозно заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад;

В. В. Куйбышевай нэрэмжэтэ Украинска ороoһоной ажахын научно-шэнжэлэлгын институдай сотруднигууд;

«Металлист» гэжэ Ленинградска механическа заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад;

Майн-нэй нэрэмжэтэ Старо-Оскольско кондитерска фабрикын хүдэлмэришэд инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад;

Баку городой «Бакдорстрой» трестын асфальто-бетонно заводой хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

Литовско хүдөө ажахын Академиин студентнүүд, профессорнүүд, багшанар, хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад;

Гүрэнэй Тартуска университедэй профессорнүүд, багшанар, студентнүүд, хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

Великие Луки городой областной ба городской партийна, советскэ, профсоюзна болон комсомольско организацинуудай баярай суглаан;

Харьковска ой модоной ажахын управлениин ба ой модоной ажахын Украинска научно-шэнжэлэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Украинска ССР-эй наукануудай Академиин органическа химиин институдай хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Казанска түмэр замай управлениин хүдэлмэрилэгшэд;

Белорусска ССР-эй нютагай түлишын промышленностиин Министерствын «Туголица» гэжэ торфопредприятиин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад;

Тюмень пристаниин гол мүрэнэй транспортын ба судно-заһабарилгын мастерскойнуудай хүдэлмэрилэгшэд;

Казахска ССР-эй наукануудай Академиин хадын хэрэгэй, хүрьһэ шэнжэлхэ, астрономи ба физикиин институдуудай научна хүдэлмэрилэгшэд, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаан;

СССР-эй машино-бүтээлгын Министерствын Весьегонско модоной комбинадай хүдэлмэришэд, албахаагшад ба инженерно-техническэ хүдэлмэришэдэй коллектив;

Педагогическа дээдэ институдай багшанар, студентнүүд ба албахаагшадай коллектив, Центросоюзай кооперативна Дээдэ һургуулинуудай һурагшад;

СССР-эй бэлэдхэлэй Министерствын агнууриин олзоборилгын Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдай научна хүдэлмэрилэгшэд, хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

Московско финансова институдай профессорнүүд, багшанар, студентнүүд, аспирантнууд; албахаагшад ба сотруднигууд;

СССР-эй городской барилгын Министерствын хүдэлмэрилэгшэд;

РСФСР-эй худалдаа наймаанай Министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

РСФСР-эй ой модоной ба саарһанай промышленностиин Министерствын хүдэлмэрилэгшэд;

Новосибирск городой Центральна районой медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд;

Уркиевскэ областиин Богуславска № 2 һургуулиин багшанар ба һурагшад;

Барнаульска педагогическа училищиин һурагшад ба багшанарай коллектив;

Восточно-Сибирскэ түмэр замай Улан-Удын отделениин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад;

Хэлхеэ холбооной Алма-Атинска электротехникумэй ба хэлхеэ холбооной хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй курсануудай һурагшад, инженернүүд, технигүүд ба албахаагшад.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Бүри ехэ амжалтануудые туйлахабди

Улан-Удын Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой ТЭЦ-эй лабораторидо электрик-слесареэр хүдэлмэрилнэб. Үдэрэйнгөө нормые саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэдэгби. Жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид—Агуу ехэ Октябрьска революциин 33-дахи жэлэй ойдо дүүргэхэ хүсэлэнтэйб.

Манай завком намайе амаралтын байшанда амархыемни эльгээгээ. Жэл шахуу амжалтатайгаар хүдэлмэрилһэнэй һүүлээр эрхим условитой газарта амаржа байхада ехэл һайн байна. Эндэхи медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд манай элүүр энхээр амархын тулада ехэхэн анхарал хандуулна.

Тэдэнэр үдэрэйнгөө режимые яажа зүбөөр сахиха тухай заажа үгэдэг. Наранай гэрэлдэ бэеэ шараха тусхай талмай, һайнаар баригдаһан душ бии. Эдэ бүгэдын оройдоо түлөөһэгүй байһаниинь хэндэшье мэдээжэ.

Мүн эндэмнай спортивна элдэб хэмжээ-ябуулганууд үнгэргэгдэнэ. Волейбольно, баскетбольно ба городошно командануудые амарагшад эмхидхэнэ. Тэдэнэр хоорондоо мүрысөөнүүдые хэдэг болонхой.

Игэжэ бидэнэр—советскэ хүдэлмэришэд элүүр энхээр амарнабди. Үбшэн гээшые огто мэдэхэгүй болонобди. Амаралтынгаа һүүлээр ажал дээрээ бүри ехэ амжалтануудые туйлахамнай лабтай.

П. Корчагин.

ХАЛААНАЙ МАСТЕР

Заводой территори сооhоо удэр бүхэндэ хүндэ ашаатай вагонууд гаража ошоно. Тэдэ ашаанууд алад холын Дальна Востогой, Алтайска ба Красноярска хизаарнуудай, Иркутска ба Читинскэ областьнуудай болон манай республикын шэнэ барилгануудта эльгээгдэнэ. Дайнай һүүлэй сталинска табанжэлэй шэнэ барилгануудта барилгын материалнуудаар эрилтэ түйлэхэ хэрэгтэ хэхээр ургаа. Иланганаа һайн шанартай сонхын шэл эхээр хэрэгтэй лэгдэдэг болонхой.

Улан-Удын механизированнэ шэлэй завод Сибирь ба Дальна Востогой промышленность болон хүдөө ажахые сонхын шэлээр амжалтатайгаар хангана. Улан-Удэдэ бүтээгдэһэн шэл хадаа барилгашадай зүгһөө һайн сэгнэлтэ абадаг байна.

Мастер Матвеевэй халаан нэгэдэхи ба хоёрдохи сортын шэлнүүдые үйлэдбэрилхэ гаргалгые амжалтатайгаар шудалаа. Түсэбһөө гадуур эрхим шанарай шэл ходо үйлэдбэрилжэ байдаг. Тус халаанайхид шанар һайнтай шэл үйлэдбэрилгөөр ба ажалай үндэр бүтээсэ туйлалгаар завод доторо түрүү һууринуудай нэгые алдангүй, ходо эршэмтэй шангаар хүдэлмэрилдэг байна.

Матвеев болбол тус заводой һуури табилсаһан хүн. Тэрэ хадаа хара хүдэлмэришөөр, удаа тээнь электростанцида кочегараар, мүн машинистаар ба слесарьээр хүдэлмэрилһэн байгаа.

Нүхэр Матвеев 1934 ондо Константиновка город ошожо, шэлшэдэй курса дүүргэһэнэйнгээ удаа, 1935 ондо заводой ашаглалгада орууламаридхэ эхилһэн юм. Тэрэ 1943 он хүрэтэр тус ажалдаа таһалгаряагүй хүдэлмэрилөө. Удаань убшэһэн шалтагаанаар ондоо хүнгэн хүдэлмэри хэхэ баатай болоо һэн.

1947 ондо тэрэл заводтоо тэхэрин ерэжэ, хүушан ажалаа үргэлжэлүүлбэ. Тиин халаанайнгаа даалгабари ходоод үлүүлэн дүүргэжэ ороо.

Тус халаанайхидта амжалта өөрөө ерээгүй. Нүхэр Матвеев залуу хүдэлмэришэдые һургажа, тэдэнэрэй дүй дуршалые дээшэлүүлхын түлөө саг үргэлжэ оролдодог ба машинануудайнгаа хүдэлмэрини хойноһоо нарияар харууһалдаг байна. Тэрэнэйнгээ ашаар олон лист шэл гаргадаг, һайн сортын шэл үгэлые хангадаг, шэл эбдэрэлые багадхадаг байха юм. Халаанайнь хүдэлмэришэд өөһэдыгөө хэрэгтэ һайса мэдэдэг болонхой. Халаанай стахановецууд үдэр бүхэндэ хүдэлмэрин һүүлээр хэнэйнгээ нормоёо үлүү ехээр дүүргэһэнэйнгэе мэдээхын түлөө шамдадаг.

* * *

Гулок хүнхинэжэ, халаанай хүдэлмэри дүүрэбэ. Показателиин доска дээрэ 3690 гэһэн тоо бэшэгдэбэ. Энэнь түсэбэй 105 процент болоно.

Н. Цыбенов.

Хэрэгтэй туһаламжа үзүүлнэгүй

Республикымнай городуудаар, аймцентрнүүдээр хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай байха шэнэ гэрнүүд баригдана. Хуушарһан олон гэр байрануудта заһабаринууд хэгдэжэ байна. Тиин олон булэнүүд дулаан, сэбэр, һаруул байрануудаар хангагдана.

Гэбэшье, зарим аймагуудта энэ шухала ухашанартай хэмжээнүүдые ябуулга тон муугаар ябуулагдажа байна.

Баргажанай аймцентрын ажалшадай байдаг гэр байрануудай олон жэлнүүдэй турша соо капитальна заһабарида ороогүй дээрэһээ үмхиржэ муудашоо. Үбэлэй сагта дулаа һайнаар бариха гэрнүүд эндэ үсөөн.

Аймагай Соведэй гүйсэдком ба коммунальна ажахын таһаг БМАССР-эй коммунальна ажахын Министерстводэ туһаламжа эрижэ жэлдээ хоёр дахин хандана. Теэд, тус Министерствын зүгһөө ямаршье туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй. 1950 оной сметэ зохёолгон дээрэ тус асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, 15 гэрнүүдэй заһабарида 56.311 түхэриг, аймцентрые болбосон түхэлтэй болголгодо 76.342 түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдаһан байгаа.

Республикын коммунальна ажахын Министерствын сметэ баталхадаа, Баргажанда олон гэр байрануудай капитальна заһабарида орохо байһаниие анхааралда абаагүй. Энээнэй эсэстэ баригша ба заһабарида сметээр мянган 20 гаран мянган түхэриг һомологдоо.

Ушар иимэһээ, Баргажанай аймсоведэй дэргэдэхи коммунальна ажахын таһаг гэр байрануудта хэрэгтэй заһабаринуудые хэхэ аргагүй болоно. Тус Министерствын зүгһөө коммунальна ажахын гэр байрануудта ямаршье шалгалта хэгдэнэгүй. Тэдэ гэр байрануу жэл ерэхэ бүри үмхирэн, муудажа байна.

Коммунальна ажахын Министерство Баргажанай аймагай коммунальна ажахын таһагта онсо анхаралаа хандуулжа, шухала туһаламжануудые үзүүлхэ ёһотой.

Д. Гыргенов.

Пар хахалалгын графигые таһалдуулна

1949 ондо пар хахалха түсэбөө дүүргээгүйн, мүн энэ хүдэлмэрине муу шанартайгаар үнгэргэһэнэй эсэстэ Яруунын аймагай колхозууд мүнөө жэлэй хабарай тарилгын үедэ аяар 5500 гектар һоломын узуур хабар хахалһан, мүн парайнгаа 52 процентыень дахин хахалһан байна. Тиигэжэ тарилгынгаа газарай аяар 75 процентые хабар хахалжа, аймагай колхозуудай ниилээд ехэ хүсэ гаргаһан, мүн полевой хүдэлмэриин болзорые унжагайруулһан байха юм. Аймагай колхозууд мүн мүнөө жэлдэ пар хахалалгые саг соонь эхилжэ шадангүй, правительствын тогтоодолоор болзорые эбдэбэ.

Энэ аймагай 6 колхоз аяар июнин 1 хүрэтэр пар хахалалгада ороодүй байгаа. Тиихэдэ Эгэтын сомоной Сталинай, Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд энэ хүдэлмэридэ ороһон нэрэ зүүгээд лэ, оройдоо 7—12 га хахалһан байна.

Эндэ нэгэшье колхоз пар хахалха графигаа дүүргэнэгүй. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, нэгэдэхээр, тракторист ууд муугаар хүдэлмэрилнэ, хоёрдохёор, колхозууд морин унаагаа энэ хүдэлмэридэ хүсэд гаргангүй, гурбадахяар, таранажалай бригаднуудта ажалай эмхидхэл һулаар табигдаһай.

Гадна, пар хахалалга дээрэ предплужниггүйгүй плугууд хэрэглэгдэнэ. «Улаан Яруна» колхоздо оройдоо 1 плугынь предплужнигтай. Зарим колхозуудынь тракторна бригаднуудые туһалбарин хүдэлмэришэдөөр гүйсэд хангангүй. Жэшээлхэдэ, «Улаан Яруна» колхоздо хүдэлмэрилдэг тракторна бригада прицепщикгүй-дэр дүтүү, мүн үнэ зөөхэ хүдэлмэрилэгшэгүй байха юм. Энэ мэтын баримтанууд олон.

Пар хахалалгые түргэнөөр, һайн шанартайгаар үнгэргэжэ, тэрэнэй саашанхи харууһалха хүдэлмэриие хүүд тус аймагта бии. Колхозуудынь мори унаагаар, мүн плугуударшье олон. Хэрбээ энэ хүсэеэ зүбөөр хэрэглээд байгаа һаань, Яруунын аймагта пар хахалалга һайнаар ябуулагдаха байгаа. Теэд, аймагай хүтэлбэрилхы организацинуудай зүгһөө пар хахалалгые шангадхаха хэмжээнүүд абтанагүй. Аймсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын таһагые даагша нүхэр Пелихов колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдһөө эрилтэ хэхын орондо, харин пар хахалалгын болзорые унжагайруулха һэдэлгэ гаргадаг.

Н. Мункоев.

Люцернын тарилга түрүүшынхөө хэбэ

Энэ жэлдэ Баргажанай аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо олон жэлэй ногоонуудай үрһэнэй ажахы эмхидхэгдэбэ. Онохойн селекционно станциһаа ба үрэ жэмэстэ станциһаа асарагдаһан үрһөөр эндэ люцернын түрүүшын тарилга хэгдээ. Колхозой правлени энэ тарилгада эгээл үрэжэлтэй газараа таһалһан байха юм.

Агротехник нүхэр Гусевай хүтэлбэри доро люцернын тарилгые харууһалха хүдэлмэри үнгэргэгдэхэ байна.

А. Бурдман.

Хитадай таряашадта гүрэнэй туһаламжа үзүүлэгдэнэ

ПЕКИН, июнин 16. (ТАСС). Пекинэй дэргэдэхи районуудта 1.097 мянган му газар байна. Тэдэнэй 300 мянга му дээрэ намарай шэнииэ тарилгана. Олонхи деревнинүүдтэ газарай реформо хэгдэжэ дүүрэһэнэй һүүлээр, таряашад арадай засагаархидай хүтэлбэри доро хабарай тарилгада энэ оной март һара соо һайнаар бэлэдхэжэ эхилһэн байгаа. Таряашад хэдэн каналнууд ба худагууды бэлэдхэжэ, 120 мянган му үрэжэлтэ газарай үертэ орохо аюулые зайлуулһан ба гантай газарнуудта 19 мянган му газарые уһалха арга боломжотой болоһон байна. Таряашад арадай засагай хүтэлбэри доро 60 мянган му талмай дээрэ хүдөө ажахын хорото дайсадые үгы хэбэ.

Таряашадай үйлэдбэрин дэбжэлтэдэ туһаламжа үзүүлэн, засагаархид энэ жэлдэ 4.500 мянган кэтти (нэгэ кэтти 0,5 килограмм болоно) шара будаатай тэнсэхэ мүнгэ һомолбо. Тэрэ мүнгөөр таряашад хүдөө ажахын зэр зэмсэгүүд, мал, утэгжүүлэгэ, үрһэ худалдан абаха байна.

Кореяын Эсэгэ ороной демократическа нэгэдэмэл фронтын хандалгые корейскэ арад дэмжэнэ

ПХЕНЬЯН, июнин 16. (ТАСС). Ороной амгалан нэгэдэлые түргэдхэхэ гэжэ уриалһан Эсэгэ ороной демократическа нэгэдэмэл фронтын (ЕДОФ) хандалые дэмжэһэн митингнүүд Кореяын хойто талада боложо байна. Митингнүүдтэ хабаадагшад хадаа ЕДОФ-ын ЦК -гэй хандалгые нэгэн һаналаар һайшаажа, ороной амгалан нэгэдэлые эбдэжэ байгаа Ли Сын Манай булэгэй дайсан харша ябуулгануудтушаа зэбүүрхэлээ мэдүүлнэ. ЕДОФ-ын эльгээһэн хүнүүдые лисынмановска засагаархидай арестовалһан ябадалые эрид буруушаажа, арестовалагдаһан хүнүүдые дары сулөөлхыень ажалшад эринэ.

Агрессивнэ Атлантическа пактые датчана арад буруушаана

КОПЕНГАГЕН, июнин 16 (ТАСС). Данидахи америкаска сэрэгэй миссиин хүтэлбэрилэгшэ генерал Сневили хадаа агрессивнэ Атлантическа пактда датчанинуудай яажа хандадаг тушаа дураа гутаһан тухайгаа «Ольборг Стифтстиденде» гэжэ консервативна газетэдэ бэшэнэ. Тэрэнэй һанаһанай ёһоор, датчанинууд Атлантическа хани харилсаа гээшын юун байһаниие муугаар ойлгоно». Датчанинуудта урок заахыа хэрэгтэй гэһэн тобшололые генерал хэбэ.

Сневилиин мэдүүлгые шэнжэлэн «Ланд ог Фольк» газетэ иигэжэ бэшэнэ:

«Американска генерал хадаа агрессидэ бэлэдхэхэ талаар богони болзорой курсануудые датска арадта зорюулан эмхидхэхые дурадхана.

Хэрбээ генерал Сневили ба компани агрессивнэ гэмтэ түсэбүүдэе бэелүүлжэ шадаа һаань, манай орон шэнэ дайнда татан оруулагдаха ба түрүүшын үдэрһөө эхилэн хамагай түрүү позицида байха болоно, тиин Атлантическа пакт хадаа дайнай зэбсэг мүн гэжэ датска арадай дииләнхи олонхинь ойлгожо абаба».

Статьянь иимэ үгэнүүдээр дүүрэнэ: «Данинаа американецуудые үлдэн намнагты! Дани хадаа Атлантическа пактнаа гараха ёһотой!»

ООН-һоо Урда-африканска союзые гаргаха тухай индийскэ организаци уриална

ПРАГА, июнин 16. (ТАСС). Кейптаунһаа Телепресс агентствын корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, Зүүн Африкын индийскэ национальна конгресс хадаа «Урдаафриканска союзлаха европейскэ бэшэ хүн зоной гражданствын бүрин эрхэнүүдые абаха саг хүрэтэр» Нэгэдэмэл Нацануудай Организациһаа Урда-африканска союзые гаргахын тула хэмжээнүүдые абаха уриатайгаар «бухы демократическа оронуудта, илангаяа Азиин ба Африкын бэеэ даанхай оронуудта» хандаба.

Югославиин правительствода Албанска правительствын эльгээһэн ното

ТИРАНА, июнин 16. (ТАСС). Албанска телеграфна агентствын дамжуулһанай ёһоор, Белградта албанска хэрэгүүдые эрхилхэ этигэмжэтэ хадаа Югославиин газаадын хэрэгүүдэй министерстводо июнин 10-да ното эльгээбэ. Албаниин арадай республикын территориальна бүрин бүтэн байха ябадалда эсэргүү югославска засагаархид 1950 оной майн 31-эй хэдэйһэн зэбсэгтэ бузар муухай добтолго тушаа эрид буруушаан тэрэ ното соонь мэдүүлэгдэнэ. Станкова пулемёт, автомадууд ба винтовконуудаар зэбсэглэгдэһэн югославска 20 шахуу солдаадууд майн 31-нэй 20 часта, 11 ба 12 гэжэ погранична тэмдэгүүдэй хоорондохи зоноо албанска территорие дабажа, 600 метр гүн холо ороһон ба Керчичедэхи албанска постые атаковалһан байна: 20 минута байлдаһанай һүүлээр югославска солдадууд өөрынгөө территори руу бусаха баатай болоһон байгаа.

Английска эрдэмтэ-атомнигай мэдүүлгэ

ЛОНДОН, июнин 16. (ТАСС). Англо-советскэ хани барисаанай һаратай дашарамдуулан, Англо-советскэ хани барисаанай Общественын Ислингтондохи отделени митинг эмхидхэжэ, тэрээн дээрэ эрдэмтэ-атомник профессор Буроп үгэ хэлэбэ. Үни удаан сагай бүгэдэ ниитын эб найрамдалые тогтооохо түрүүшын алхам хадаа атомна бомбо хорихо ябадал болоно гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Дайнай үедэ Холбоото Штадуудта атомна энерги хүгжөөхэ түсэбүүд тушаа ажаллаһан профессор Буроп «Холбоото Штадуудта атомна зэбсэгые хүгжөөлгэ хадаа Советскэ Союзда эсэргүү дайсан харша үзэлһөөр тайлбарилагдана» гэжэ мэдүүлбэ.

«Советскэ Союз хадаа амгалан зорилгонуудта атомна энергиие яажа ашаглажа болохо тухай бидэндэ харуулаа. Арадай ажабайдалай хэмжээе дээшэлүүлхын тула наукые яажа ашаглаха тухай Советскэ Союз тодорхой урок үгэбэ. Дэлхэйн бухы оронуудай арадууд хадаа атомна бомбые хорилгын ба шиидхэгдээгүй бухы асуудалнууд тушаа зүүн ба баруун зүгэй хоорондо хэлсээе туйлалгын шухала байһаниие өөһэдынгөө правительствонуудта харуулха ёһотой» гэжэ Буроп мэдүүлбэ.

Англо-американска нюуса договор тухай иранска хэблэл бэшэнэ

ТЕГЕРАН, июнин 16. (ТАСС). Гадаадын политическэ нюурнуудһаа абтаһан мэдээсэлнүүдтэ түшэглэжэ, «Хошнут» газетэ «Иран, Турци, Ирак ба Афганистанда хамаатай ба Советскэ Союзда эсэргүү шэглүүлэгдэһэн сэрэгэй нюуса договор США-гэй ба Англиин хоорондо баталагдаа» гэжэ мэдүүлнэ.

Вьетнамдахи дайнай ябуулганууд

ШАНХАЙ, июнин 16. (ТАСС). Вьетнамска телеграфна агентствын мэдээсэлэй ёһоор, майн эхээр вьетнамска партизанууд хадаа французуудаар эзэлэгдэһэн Док-Хан районодо (Ха-Донг провинци) оробо.

Майн 21-дэ Вьетнамай демократическа республикын сэрэгүүд Гуэ-һээ (Центральна Вьетнам) хойшоо 40 милиин хараанда байдаг французска постдо добтолжо, миномёт, 17 пулемёт, винтовконуудые олзолон абаһан байна. Французууд ехэ хохидолдо оробо.

Хойто полюсай райондо американска авиациин эдэбхи

НЬЮ-ЙОРК, июнин 15. (ТАСС). Американска хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ харахада, һүүлэй үедэ Хойто полюсай районд американска самолёдуудай нииидэлгэ олошорбо.

СПОРТ

РСФСР-эй түрүү һууриин түлөө

Июнин 18-най амаралтын үдэр ПВЗ-гэй «Локомотив» обществын футболистнар өөһэдынгөө стадион дээрэ Улан-Удын «Динамо» обществын футбольно командатай уулзажа, РСФСР-эй түрүү һууриин түлөө тэмсэбэд.

Стадион дээрэ суглараһан олон тоото ажалшад тэдэнэй наадалгые ехээр һонирхон хараба.

Мүрысөөнэй эхинһээ локомотивайхид эбтэй һайнаар наадажа, 3 минутын үнгэрөөд байхада тоо нээбэ. Түрүүшын бүмбэгын удаагээ 1 минута үнгэрөөд байхада Конев шанга сохилтоор динамынхидай ворота руу үшөө нэгэ бүмбэгэ оруулба. Түрүүшын таймда локомотивайхид амжалтатайгаар наадажа, 5:0 гэһэн тоотойгоор тэрэнээ дүүргэбэ.

Хоёрдохи таймда динамынхид 4 тоотой болоо. Гэбэшье энээндэнь харюу болгон «Локомотивай» футболистнар үшөө 6 бүмбэгэ тэдэнэй ворота руу сохин оруулжа, 11:4 гэһэн тоотойгоор илаһан байна.

БМАССР-эй кубок абахын түлөө

Һүүлэй үедэ футболоор БМАССР-эй кубок абахын түлөө хэдэ удаа матчнууд үнгэргэгдөө. Тус матчнуудай дүнгүүдэй ёһоор авангардынхид 8:1 гэһэн тоотойгоор «Пищевик» обществын футбольно командые, Бабушкин городой суглуулмал команда транспортын «Локомотивые», «Красная Звезда» обществынхид «Шахтёр» сбществынхидые илаһан байна.

Уржадэр Улан-Удын «Динамо» стадион дээрэ Бабушкин городой футболистнар «Красная Звезда» обществын командатай уулзаа. Энэ уулзалгада «Красная звезда» обществынхид 4:0 гэһэн тоотойгоор шүүбэ.

Хүнгэн атлетигүүдэй Бүхэсоюзна заочно мүрысөөн

Июнин 17—18-да БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ Советскэ Союзай городуудай хүнгэн атлетигүүдэй Бүхэсоюзна заочно мүрысөөнэй түрүүшын тур болобо.

Энэ мүрысөөндэ Улан-Удын 600 гаран спортсменүүд өөрынгөө городой спортивна нэрэ хүндые аршалһан байна.

«Ажалай резервнүүдэй» спортивна обществын команда ехэхэн амжалтануудые туйлажа, түрүү һуури эзэлбэ. Мүн энэ общество 300 спортсменүүдые мүрысөөндэ табижа, олониитые спортивна хэрэгтэ хабаадуулһанайнгаа түлөө дамжуулгын приздэ хүртэбэ.

Ленинэй орденто паровозо-бүтээлгын заводой физкультурнигууд хоёрдохи һуури эзэлээ.

Өөһэд хоорондын мүрысөөндэ Шишкова («Ажалай резервнүүд»), Малых («Локомотив») эрхим амжалтануудые туйлаа.

5000 метрын урилдаанда 52 хүн хабаадаба. Тэдэнэй дундаһаа Кузнецов («Локомотив») түрүүлэн ерээ.

Бүхэсоюзна заочно мүрысөөнэй хоёрдохи тур сентябрь һарада үнгэргэгдэхэ юм.

Яруунынхидай илалта

Һаяхан Хори тосхонло футболоор ба волейболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө Хориин ба Яруунын аймагуудай футбольно ба волейбольно командануд уулзаба.

Мүрысөөн волейбол наадалгаар эхилээ. Шанга тулалдаанай удаа яруунынхид илалта туйлаһан байна.

Удаань футболистнарай мүрысөөн болоко, түрүүшын тайм 1:1 гэһэн тоотойгоор дүүрэбэ.

Хоёрдохи таймда яруунынхид бүри эршэтэйгээр наадажа, хориинхидай ворота руу удаа удаа 3 бүмбэгэ сохижо оруулаад, 4:2 гэһэн тоотойгоор илаһан байна.

Т. Сараева.

ЗООВЕТИНСТИТУДТА

Бурят-Монголой зооветинститутдай хоёр факультедтэ шалгалтын ба ветеринарна факультедэй 5-дахи курсада дүүргэлтын экзаменууд боложо байна.

Зоотехническэ факультедэй II ба III курсын студентнэр эрхимээр һуража байһанаа харуулба. Тэдэнэрэй 70 процентнь шалгалтынгаа бухы экзаменуудые һайн ба эрхим һайн гэһэн сэгнэлтэнүүдтэйгээр бариһан байна.

Мүн зоотехническэ III ба IV, ветеринарна IV курсын студентнэр багшанарайнгаа ударидалга доро үйлэдбэриингөө практикые үнгэргэхээ республикын колхоз ба совхозуудта гараба. Тиихэдэ, I ба II курснуудай студентнэр һуралсалайнгаа практикые институдайнгаа һуралсалай ажахы дээрэ үнгэргэхэ байна.

К. Васильев.

ГОРОДСКОЙ ТИПЫН ЛАГЕРЬНУУД

Энэ жэлдэ Улан-Удын һургуулинуудай ба домоуправлениинүүдэй дэргэдэ городской типын лагерьнууд түрүүшынхиэ эмхидхэгдэбэ. Нээгдэһэн 9 лагерьнуудта хамта дээрээ 3000 пионернүүд амарха юм.

Тэрэшэлэн пионерскэ лагерьнуудта хабаадаагүй һурагшад һургуули бухэнэй дэргэдэ эмхидхэгдэһэн пионерскэ дружинанууд ба отрядуудта хамтаруулагдан, зунайнгаа амаралтые, үнгэргэжэ байна.

М. Шведкова.

Тобшо һонинууд

☆ **Һонирхолтой лекци.** Һаяхан Омскэ ветеринарна институдай паталоги ба анатомиин кафедрые даагша, ветеринарна наукануудай доктор, профессор М. К. Далматов «Вирховианствын реакционно паталогидо эсэргүү павловска түрүү һургаалай түлөө» гэһэн темээр лекци уншаба.

Зооветинститудай студентнэр ба багшанар, мүн Улан-Удын ветеринарна врачнар энэ лекциинь ехэ һонирхолтойгоор шагнаба.

☆ **Зоотехническэ барилга.** Хэжэнгын аймагай Чесанын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой правлени 10 хүнһөө бүридэһэн барилгын бригада эмхидхэбэ. Мүнөө тус бригадынхид барилгада хэрэглэгдэхэ модо бэлэдхээд зөөжэ захалаа. Һаяар 500 толгой хониной багтаха типовой хашаа барижа захалхан.

☆ **ГТО-гэй значогууд барюулагдаба.** Хэжэнгын дунда һургуулиин һурагшад 1949—50 оной һуралсалай жэлэй туршада ГТО-гэй үбэй ба зунай нормонуудые тушаажа дүүргэһэн юм. Һаяхан тус һургуулиин 60 һурагшадта ГТО-гэй значогууд ба 80 хүндэ БГТО-гэй значогууд барюулагдаба.

☆ **Брынзэ тушаалгаяа дүүргэбэ.** Хориин аймагай «III Интернационал» колхозой хониной товарна фермынхид июнин 10-да гүрэндөө брынзэ тушааха даалгабаряа сүм дүүргэбэ. Мүнөө брынзэ тушаалгаяа үргэлжэлүүлһээр.

☆ **Өөһэдын спортивна талмай эмхидхэнэ.** Хэжэнгэ тосхоной эмхи зургаануудай дэргэдэхи спортивна коллективүүд өөһэдын спортивна талмай эмхидхэжэ байна. Жэшээлхэдэ, аймагай элүүрые хамгаалгын таһаг, Хэжэнгын МТС, дунда һургуули гэхэ мэтэ эмхи зургаануд тиимэ талмайнуудтай болонхой.

Харюусалгатай редактор
Д. Д. ЛУБСАНОВ.

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ ул. Ленина 26. (**ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС:** Улан-Удэ Унэн). **ТЕЛЕФОНУУД:** отв. редактора—23; АТС—1.80, зам. отв. редактора—7-85; отв. секретаря 3.23; отделов партийной и комсомольской жизни культуры и быта—4.52; пропаганды и агитации—7-85; сельского хозяйства промышленности и транспорта—6-84; переводов—3.23; писем трудящихся и информации—6.84 (2 зв.): об'явлений 2.64 (2 зв.); Для междугородных переговоров—16.

Н—02323. Типография Управления полиграфии, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.